

ਤੇਰ੍ਹਵਾਂ ਸਾਲ

PARDES TIMES

13th year in Publication

ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਸੰਪਾਦਕ)

www.pardestimes.com

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਪਰਧਿਤ

[pardestimes](#)

VOL- 13 No. 308 November 21, 2018

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771

Ph 510-516-3536

ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ, ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ, ਇਸਤਿਹਾਰਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

Padam Builders Inc.

ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਥੀ

ਆਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੇਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ
ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਢਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam

email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Allstate
You're in good hands.

Avninder Singh

Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501

> Auto > Home > Life > Health > Business > Commercial

PH.(510) 441-7490

Toll free (877) 441-7490

ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ 13ਵੀਂ ਵਰ੍਷ੀਂ 15 ਦਸੰਬਰ 2018, ਸ਼ਾਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ, ਹੇਵਰਡ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ, ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ, ਇਸਤਿਹਾਰਦਾਤਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. (ਸੰਪਾਦਕ) 510-938-7771

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਗਫ਼਼ੂਜ਼ੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ ਸੈਕਰੈਟੈਂਸ ਦਫਤਰ

44790 S. Grimmer Blvd. # 204 Fremont, CA 94538

37-18-73rd St. Ste 401 Jackson Height, NY 11372

Sacramento CA-95691

510-657-6444

718-533-8444

ਡਾਰਿਨ੍ਹੇ ਦਫਤਰ

4491 w. Shaw Ave # 300B

Near Costco Fresno, CA 93722

916-372-448

phone 559-271-5511

Joshi Law Firm

Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com

ਇਮੀਗ੍ਰੋਸ਼ਨ ਡਿਗੇਰੋਸ਼ਨ ਅਸਾਈਲਮ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਗਾਰੀਨ ਕਾਰਡ ਫੈਮਲੀ ਯਾਤਰੀ ਵਿਆਹ ਦੇ

ਗਾਰੀਨ ਕਾਰਡ ਐਡਜ਼ਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ ਫੈਮਲੀ ਯਾਤਰੀ ਵਿਆਹ ਦੇ

ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਭੱਡਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ

ਭੱਡਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ

ਭੱਡਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ

ਭੱਡਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ

TANVIR JOSHI

SBN: 302226

516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704

Certified Insurance Agent

Global Green

INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.

4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

See me today and
get the discounts
and service you deserve

Gurbinder S Mavi

Insurance Lic# OF22244

Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284

988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com

State Farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

AUTOBAHN

Body & Paint

Specializing in
Convenience
& Quality

ਗੈਟਾਂ ਅਤੇ ਪੋਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖੋ

Baghel Singh Jaswal

Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023

www.autobahnbodypaint.com

778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Covered CA

Open Enrollment

Starts Oct. 15th

LIFE

HEALTH

TRAVEL

MEDICARE

TRUCKING

ਲਾਈਨ

ਹੈਲਥ

ਟ੍ਰੈਵਲ

ਮੈਡੀਕੇਅਰ

ਟਰਕਿੰਗ

INDEEJET SINGH MANN

CA Lic# 0H62488

Covered California

Authorized Agent

KAIER PERMANENTE

Authorized Agent

blue of California

Western Health Advance

</

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ

 MISSIONPEAK
BROKERS, INC.
PEAK OF EXCELLENCE

**CALL TODAY
(510) 366-6130**

hrsidiu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ: ਇੱਕ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ- ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਯਾਸਪਾਲ ਸਿੰਘ (55) ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਬੀ ਨਰੋਸ ਸਹਿਗਾਵਤ (59) ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਂਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਚ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ 5 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 ਵਿੱਚ ਜੋ ਹੋਇਆ ਉਹ ਬੈਹੱਦ ਬਰਬਰਤਾ ਪੂਰਨ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 35-35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸੁਰਭਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੀਤੜ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤਿਹਾਜ਼ ਸੇਲ੍ਹੂ ਵਿਚ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਖਲ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਟ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਟਿਏਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਸੱਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਣਾਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ

ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ 'ਤੇ 'ਇੱਕੀ ਇਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟਰਪੋਰਟ' ਦਾ 'ਫਵਾਂ ਡਾਕਕਾਟਾ ਵੰਗਾਂ ਦਾ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਸਮੁਹ ਯੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ- ਗਾਖਲ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਓ) - ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ
ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸ੍ਰ. ਅਮੋਲ ਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ 'ਇੱਕੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟਰੋਨਮੈਂਟ ਇੰਕ.,' ਵਲੋਂ ਐਸ.ਐਸਕ. ਭੌਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਛਣਕਾਟਾ ਵੰਗਾ' ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸੰਗੀਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰੀਬ ਅੱਧੇ ਦਾ ਹਾਕੇ 'ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਚ ਬੋਹੁੱਦ ਹਰਨਮਨਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰ. ਮੱਖ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਵੀ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਬੈਸ ਦੇ ਹੀ ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਬਾਲਚੁਮ ਵਿਚ ਛੇਵਾਂ 'ਛਣਕਾਟਾ ਵੰਗਾ' ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 6 ਜਨਵਰੀ 2019 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੇਰ ਸਾਮ ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ
ਅਲਾਪ ਗਰੁੰਪ ਦੇ ਚੰਨੀ ਸਿੰਘ
ਵਰਗੇ ਕਲਕਾਰ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨਗੀ
ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ
ਕੜੀਆਂ ਹਰਮਨਦੀਪ ਅਤੇ ਮੋਨਾ
ਸਿੰਘ ਇਕ ਛੁਣਕਾਟੇ ਦਾ
ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਗੀਆਂ
ਜਦੋਵਿਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਯੂਸੀ
ਡੇਵਿਸ ਦੀ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ ਅਤੇ
'ਬੇ-ਏਰੀਆ ਧਮਕ' ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ
ਗਿੱਧਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਅਜੇ
ਭੰਗਤਾ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਭੰਗਤਾ ਅਤੇ
ਪਰਮਜਿੰਤ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮਲਵਾਈ ਬਾਬਿਆਂ
ਦਾ ਗਿੱਧਾ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਪੇਸ਼

Quick Lube & Smog

We rent **U-HAUL**

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd Hayward, CA 94544

PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330

ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਹਰ ਨਵੰਬਰ '84 ਦੇ ਪੀੜ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁੱਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਦਸਤਾ ਵੇਖਾ ਗਿਆ।

ਸਕਦੀ ਸੀ। ਐਸਾਈਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 52 ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਲੋਕੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਕੀ 8 ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, 5 ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ 3 ਮਾਮਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਟਕੀ ਪਈ ਹੈ।

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਰੋਸ਼ ਸਹਿਰਾਵਤ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 34 ਸਾਲ ਬਾਬਦ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਵਧੇਗਾ। ਉਜ ਸਿਰਸਾ ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਜ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀਕੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਮੀਡ ਸਿੰਘ ਸੰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਹੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਬੱਝੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਆਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ 30 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਿਆਂ-ਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਛੋਤੀ ਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਤਨਾ 'ਤੇ ਡੰਘੇ ਜਖਮ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਉਚਿਤ ਮੁਕਾਬਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਣਕਿਆਸੇ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਤਤਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਸਰਨਾਰਥੀ ਕੈਪਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸਿਆਟਲ ਜਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ
ਪਰ, ਮੇਟਲ, ਬਿਜਨੈਸ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਾਖਿਆ ਮਾਲ
ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤਟੀ ਖਰੀਦਣੀ ਜਾਂ
ਵੇਚਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਮੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ
ਗੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਬੋਕਰ
ਇੰਡੀਅਰਜ਼ੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ.

Inderjit Singh

Cell : 425 420 4055

Fax : 425 670 3500

Office: 425 775 8525

10020 22nd Ave W #200

Broker Lic # 134890

Email :

inderjit.singh@century21.com

19020 33rd Ave W. #300 Lynnwood WA.98036.

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਹਿਸਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ

ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਸੀ, ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿਗੜਨ ਦੀਆਂ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਆਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕੋ ਹੀ ਦਿਨ ਇਕ ਆਈ। ਏ। ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹਿੱਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਆਮ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ, ਫਿਰ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਟਕਰਾਅ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸੁਹਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 1978 ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ-ਸਿੱਖ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਕਰਾਅ ਨਿਰੰਤਰ ਵਧਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿੱਸਾ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ। ਆਖਿਰ ਇਕ ਵਕਤ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੁਹਰਾਅ ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਅਜਿਹੀ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨੰਬਰ ਇਕ ਸੂਬਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪੱਛਮਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਖੇਤੀਬਾਤੀ, ਉਦਯੋਗ ਸੰਕਲਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਧੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰਹੇ, ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਧੀਆ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਫਲ-ਫੁਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

**36415 RUSCHIN DR.
NEWARK, CA 94560**

**Buta Ram Joshi Staff Reporter,
Fresno 559-803-0055**

**Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245**

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਮੀ-ਟੂ ਦੀ ਹਲਚਲ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ

ਅੱਜਕਲੁ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਮੀ-ਟੂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਸ਼ਟੀ ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਕਿਨੇ ਖੇਡ ਉਤਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਤਹਿ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੋਸ਼ਲ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅੱਜਕਲੁ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅੱਗੇਤਾਂ ਆਪਬੀਡੀ ਸੇਅਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਛੇਤੜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੈਕਸੂਅਲ ਹੈਰਾਸਮੈਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਸੈਕਸੂਅਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਚੇ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਸ਼ਟੀ ਤੇ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਕਿਨਾ ਖਰਾ ਉਤੇਰੇਗਾ, ਇਹ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਚੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੋਟੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮੈਨੀਸਟੋਟ ਕੋਲ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੋਟ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਲਿਫਾਵਾ ਕਰਕੇ, ਸੀਲ ਲਗ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਕਤ ਲੜਕੀ ਦੀ ਗਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 375, 376, 376 ਦੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ 7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ, ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 354 ਦੇ, 354 ਬੀ., 354 ਸੀ., 354 ਢੀ., ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 3 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ ਝੂਠਾ ਤਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਖਤਰਾ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 375, 376, 376 ਦੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ 7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ, ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 354 ਦੇ, 354 ਬੀ., 354 ਸੀ., 354 ਢੀ., ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 3 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।

ਝੂਠਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਈ। ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 182 ਦੇ ਤਹਿਤ ਝੂਠੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਜਾਨਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਲਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਪੁਖਤਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਵੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਵਿਚ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ 3 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਹੋਣੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲਿਮੀਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ੍ਰੋਟੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਮੀਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਯਾਨਿ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲਿਮੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੀ. ਆਰ.ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 473 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਦਬਾਅ ਸੀ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਵਜੂਦ

ਅੱਗੇਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇਤੜਾਵਾਂ ਜਾਂ ਹੈਰਾਸਮੈਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੋਸ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਕਾਇਤ ਗਲਤ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਗੇਤਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਵਜੂਦ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

1997 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ 2013 ਵਿਚ ਕਾਨ

ਭੂਆ ਦੀ ਨਣਾਨ

ਭੂਆ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਰ ਜਦ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਵਪਸ ਜਾਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਹੀ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਭੂਆ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵਰਗ ਲਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਰਣ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬੀਰ ਦਾ ਭੂਆ ਦੇ ਪਿੰਡੋਂ ਪਰਤਣ ਨੂੰ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਉਹ ਸੀ ਭੂਆ ਦੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ। ਭੂਆ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਭੂਆ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਨਣਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਭੂਆ ਦੀ ਛੋਟੀ ਨਣਾਨ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਡਦੀ, ਉਹ ਰਿਸਤੇ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬੀਰ ਦੀ ਭੂਆ ਲਗਦੀ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਸੀ ਲਗਦੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਉਸਨੂੰ ਦੀਦੀ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ। ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਬੇਡਾਂ ਖੇਲ੍ਹਣੀਆਂ। ਲਕਣ ਮਚਾਈ ਖੇਲ੍ਹਣਾਂ ਬੀਰ ਨੂੰ ਲਕਣ ਵਾਸਤੇ ਥਾਂ ਨਾ ਲੱਭੇ, ਸੱਤੀ (ਭੂਆ ਦੀ ਨਣਾਨ) ਜੋ ਕਿ ਲੁਕੀ ਸੀ ਉਸਨੇ ਬੀਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੁਕਾ ਲਿਆ। ਜਗਾਹ ਸੌਤੀ ਸੀ। ਸੱਤੀ ਨੇ ਬੀਰ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦਿਸ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਬੀਰ ਨੂੰ ਮਾਸੂਮ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਸ਼ੁਨ੍ਹ ਮਿਲਿਆ। ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਤਾਂ ਬੀਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਹੀ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ।

ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਸੱਤੀ ਆਪਣੀ ਭਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਪੇਕੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸੀ। ਸੱਤੀ ਤੇ ਬੀਰ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਭੰਗੜੇ ਝੁਟੇ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੱਸਿਆਂ ਬੇਡਿਆਂ ਲੰਘਿਆ। ਮੌਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚਾਟ ਮਸਾਲੇ ਖਾਧੇ। ਘਰ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕੁਲਫੀਆਂ ਚੁਪੀਆਂ। ਜਦ ਕੁਲਫੀਆਂ ਚਾਸ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਸੱਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਲਫੀ ਬੀਰ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਫੜੀ ਜ਼ਰਾ ਮੈਂ ਸੂਸੂ ਕਰ ਆਵਾਂ। ਬੀਰ ਆਪਣੀ ਕੁਲਫੀ ਚੁਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦ ਉਸਨੇ ਸੱਤੀ ਵਾਲੀ ਕੁਲਫੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਕੁਲਫੀ ਪਿੱਘ ਕੇ ਚੋਅ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੀਰ ਨੇ ਫਟਾ ਫਟ ਸੱਤੀ ਵਾਲੀ ਕੁਲਫੀ ਦਾ ਵੀ ਚੁਪਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਕੁਲਫੀਆਂ ਤਾਂ ਥਾਵੋਂ ਉਹ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸੱਤੀ ਵਾਲੀ ਕੁਲਫੀ ਦਾ ਚੁਪਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਸਵਾਦ

ਮਿਲਿਆ। ਸਵਾਦ ਸਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੱਤੀ ਵਾਲੀ ਕੁਲਫੀ ਦੇ ਦੇਂਨ ਹੋਰ ਚੁਪੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਦੇਖਿਦਾਂ ਹੀ ਸੱਤੀ ਜਵਾਨ ਕੁਝੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ, ਸੋਹਣੀ ਸੁਨ੍ਖੀ ਕੱਦ ਕਾਠ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪਰ ਉਸਦੀ ਬੈਠਣੀ ਉਠਣੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਬੇਡਾਂ ਭਾਵੋਂ ਬਚਪਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾ ਰਹੀਆਂ, ਬਾਕੀ ਬੱਚੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਛੋਟੇ ਨਾ ਹੋ। ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਦੁਜੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬੁੱਝਣੀਆਂ। ਬੀਰ ਤੇ ਸੱਤੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਪੰਜ ਮੱਝਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਕੱਟੀਆਂ, ਦੋ ਪੂਲੇ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਜੱਟੀਆਂ, ਕੱਲਾ ਕੱਲਾ ਪਾਉਣਾ, ਵੰਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਵਾਉਣਾ” ਦੱਸੇ ਕਿਵੇਂ ਪਾਓਗੇ? ਫਟਾਫਟ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਤਿੰਨ ਮੱਝਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋ ਹੀ ਨੇ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਾ ਪੁਲਾ ਪਾ ਦਿਓ। ਫਿਰ ਦੁਸਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਓ ਕਿਲੋ ਦਾ ਬਰਤਨ ਘਿਓ ਦਾ ਭਰਿਆ, 5 ਕਿਲੋ ਦਾ ਤੇ 3 ਕਿਲੋ ਦਾ ਬਰਤਨ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਘਿਓ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਅੱਧਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ?” ਸਾਰੇ ਸੋਚੀ ਹੈਂਗੇ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦ ਸੱਤੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਲੱਗ ਕੇ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਸੱਤੀ ਨਾਲ ਸੋਹਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਓਹਾਰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਨ ਲੰਘੇ, ਮਹੀਨੇ ਲੰਘੇ ਸੱਤੀ ਨੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਦਸ਼ਲੀਕੀ ਕਰਕੇ, (ਘਰ ਵਾਲਾ ਕੁਟੱਣ ਵੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ) ਸੱਤੀ ਆਪਣੇ ਪੇਕੀ ਆਣ ਬੈਠੀ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਕਰਵਟ ਬਦਲੀ ਕਿਸੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਨੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੁਹਜੂ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਸੱਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਸੋਹਣਾ ਸੁਨ੍ਖੀ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ। ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰੇ, ਸੱਤੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਦੀਨ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਵੀ ਸੱਤੀ ਦੀ ਸਲਹ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਨਾਂ ਕਰਦਾ। ਸੱਤੀ ਦੀ ਉਜੜੀ ਪੁੱਜੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਵਰਗ ਵਰਗੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਵੀ ਬਖਿਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਖੈਰ ਸੱਤੀ ਵਾਸਤੇ ਰਿਸਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਸੱਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਧਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਰਲ ਬੈਠਕੇ ਚਿੱਠੀ ਸੁਣੀ, “ਮਿਤਕਾਰਯੋਗ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਵੀ ਆਨੰਦ ਕਰਾਜ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਨਿਸਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਨਕ

ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਨਾਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰੋਂ ਪਿਆ ਸੰਜੋਗ, ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ, “ਕੀਤਾ ਲੋਤੀਏ ਕੰਮ ਸੋ ਹਰ ਪੈ ਆਪੀਏ” ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਤੇ ਮੇਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖੋ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੁਹਾਵਣਾ ਬਣਾਓ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਣ ਪਰਸਣ ਵਾਸਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵਾਂਗੇ ਧੰਨਵਾਦ” ਬੀਰ ਵੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਸਭ ਨੇ, ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ। ਵਿਆਹ ਪੂਰੀ ਗੁਰ ਮਰਿਆਦਾ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਤਿਆ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦ ਸੱਤੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਲੱਗ ਕੇ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਸੱਤੀ ਨਾਲ ਸੋਹਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਓਹਾਰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਨ ਲੰਘੇ, ਮਹੀਨੇ ਲੰਘੇ ਸੱਤੀ ਨੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਦਸ਼ਲੀਕੀ ਕਰਕੇ, (ਘਰ ਵਾਲਾ ਕੁਟੱਣ ਵੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ) ਸੱਤੀ ਆਪਣੇ ਪੇਕੀ ਆਣ ਬੈਠੀ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਕਰਵਟ ਬਦਲੀ ਕਿਸੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਨੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੁਹਜੂ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਸੱਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਸੋਹਣਾ ਸੁਨ੍ਖੀ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ। ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰੇ, ਸੱਤੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਦੀਨ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਦੇ ਵੀ ਸੱਤੀ ਦੀ ਸਲਹ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਨਾਂ ਕਰਦਾ। ਸੱਤੀ ਦੀ ਉਜੜੀ ਪੁੱਜੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਵਰਗ ਵਰਗੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਵੀ ਬਖਿਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ।

ਬੀਰ ਨੂੰ ਪੜ ਲਿਖ ਕੇ ਵਧੀਆ ਨੇਕੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਹੋ

ਸੁਰਿਦਰ ਸੁੱਨੜ
530) 691-6378

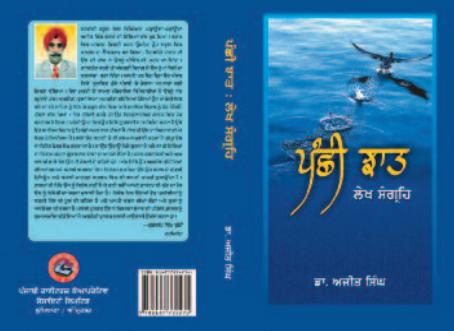
ਗਿਆ। ਸੱਤੀ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਭਾਵੇਂ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੀਰ ਦੀ ਭੂਆ ਦੀ ਨਣਾਨ ਹੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ, ਵਿਆਹ ਸਾਦੀਆਂ ਉਤੇ ਮਿਲਦੇ ਗਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਬੀਰ ਦੇ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸੱਤੀ ਭਾਬੀ ਆਖਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀ।

ਸੱਤੀ ਦੇ ਉਹ ਬਚਪਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਭਾਣਜੇ ਭਾਣਜੀਆਂ ਤੱਤੀਜੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਦੀਦੀ ਆਖਦੇ ਸਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਜਾਂ ਕਦੇ ਸਾਰੇ ਰਲਕੇ ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲੁ ਜਾਂਦੇ। ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਦੀਦੀ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ। ਸਿੱਥੇ ਰੱਬ ਸਾਹਿਬ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਦਾ।

ਦਿਨ ਮਹੀਨੇ ਸਾਲ ਬੀਤਗੇ, ਬੀਰ ਦਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ। ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਬੀਰ ਸੱਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਤੀ ਦੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੀਰ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਛੋਟੀ ਜਿੱਥੀ ਤੰਗ ਕੜੀ ਤੇ ਛਿੱਕੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਭੀਤੀ ਪਜਾਮੀ ਪਾ ਕੇ ਖੜੀ ਸੱਤੀ ਉਸਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਲੱਗੀ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸੱਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ 25-30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਬੇਡਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲਵੱਕੜੀ ਮਾਰੀ। ਬੀਰ ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਤਾਂ 25-30 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਨਿੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅੱਜ ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗਲਵੱਕੜੀ ਕਦੇ ਨਾ ਛੁੱਟੇ॥

ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ "ਅਕਾਲੀ" ਅਤੇ "ਅਕਾਲ ਤਖਤ" ਸਾਹਿਬ

ਲੋਕੀ ਪੜਨ ਰੱਬ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਿਰਹਤਾ,
ਸਾਨੂੰ ਸੌ ਮੱਕਿਆਂ ਦਾ ਹੱਜ ਇਹ ਤੇਰਾ ਬਿਰਹਤਾ
ਅਤੇ
ਮਾਏ ਨੀ ਮਾਏ
ਮੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ,
ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਰਤਕ ਪਵੇ

...
ਅਧੇ ਨੀ ਮੈਂ ਬਾਲੜੀ,
ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਆਪ ਮਤਾਂ ਜੋਗੀ,
ਮੱਤ ਕਿਹੜਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦਵੇ
ਆਖ ਸ ਨੀ ਮਾਏ ਏਹਨੂੰ
ਰੋਵੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਚਿਹ੍ਨ ਕੇ ਨੀ
ਜਗ ਕਿਤੇ ਸੁਣ ਨਾ ਲਵੇ

ਬਿਰਹਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਖਸ
ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਛੱਟੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣ ਵਾਲਾ, ਬੱਬਾ ਕੁ
ਜ਼ਲਫ਼ਾਂ ਵਾਲਾ, ਭੱਠੀ ਵਾਲੀ ਤੋਂ ਪੀਤਾਂ ਦਾ ਪਰਗਾ ਭੁਨਾਉਣ
ਵਾਲਾ, ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਰੋਵਾਲ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ
ਲੋਹਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਿਵ ਹੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ
ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਸੌਕ ਆਮ ਬਚਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਸਨ, ਇਸ ਨੂੰ
ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸੁਦਾਈ ਅਤੇ ਮਲੰਗ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਰਾਮਲੀਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ
ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਯਾਰਤਿਆ! ਰੱਬ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ,
ਪੈਣ ਬਿਰਹੋਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵੇ,
ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੰਦਲੀ ਬਹੇ,
ਜਾਣ ਸਦਾ ਲਈ ਭੀਤੇ ਵੇ

ਇਹ ਬਿਰਹਾ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ ਜਿਨ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ
ਸਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਘਰ ੨੩ ਜੁਲਾਈ ੧੯੮੩ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ
। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਪਾਲ ਜੀ ਪਟਵਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਕੋਲ
ਸਿੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਲੜਕੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ
ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਹ ਛੱਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ
ਇਕ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਬਣਿਆ। ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਜਨਮ
ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ੨੩ ਜੁਲਾਈ ੧੯੮੩ ਹੈ ਅਤੇ
ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਸਨਦ ਉਪਰ ੨੩ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੮੩ ਹੈ ਅਤੇ
ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਥੀ
ਜਮਾਤ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

ਵਜੀਢਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋ
ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
ਚਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਿਵ ਉਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛਾਪ
ਬਣਾ ਗਈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਟਾਲਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵੱਸ
ਗਿਆ। ਸਿਵ ਨੇ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬਟਾਲਾ ਤੋਂ
੧੯੮੩ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ।
ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ
ਪਰਤੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਪਿਤਾ ਜੀ
ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਪਟਵਾਰੀ
ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਇਥੇ ਵੀ ਮਨ ਨਾ ਲੱਗਾ, ਆਪਣੀ ਥਾਂ
ਉਪਰ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਸੇਵਾ ਨਿਵਰਤ
ਪਟਵਾਰੀ ਰਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਲਿਖਣ ਵਿਚ
ਲਗੇ ਹਨ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤਕ ਨਾ ਚਲੀ ਇਸ

ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੀਤ ਚੁਣਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਜਿਵੇਂ:
ਗਮਾਂ ਦੀ ਰਾਤ ਲੰਮੀ ਏ
ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਲੰਮੇ ਨੇ,
ਨਾ ਭੈੜੀ ਰਾਤ ਮੁਕਦੀ ਏ,
ਨਾ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਮੁਕਦੇ ਨੇ

ਤੈਨੂੰ ਇਆਂ ਹੇਠੂਆਂ ਦਾ ਭਾੜਾ,
ਨੀ ਪੀਤਾਂ ਦਾ ਪਰਗਾ ਭੁੰਨ ਦੇ,
ਭੱਠੀ ਵਾਲੀਏ.....

ਲੱਪ ਕੁ ਇਹ ਚੁੰਗ ਮੇਰੀ
ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਰ ਨੀ,

**1947 ਤੋਂ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬਟਾਲਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਾਥ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ
ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। 1960 ਤੋਂ 1965 ਤਕ ਕਾਫ਼ੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ
ਰਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। 1965 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਕੇਵਲ 29 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਮਾਣ ਵਾਲੀ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਨੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ, ਜਦੋਂ
ਉਹ ਸਟੇਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਸਭ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਛਾ ਜਾਂਦੀ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਨਣ ਲਈ ਉਤਾਰਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ
ਗੀਤ ਚੁਣਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।**

ਲਈ ੧੯੮੧ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।

1947 ਤੋਂ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ
ਬਟਾਲਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ
ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਾਥ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਾਇਰਿਆ ਵਿਚ
ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ
ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ
ਗਿਆ। 1960 ਤੋਂ 1965 ਤਕ ਕਾਫ਼ੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਚੀਆਂ
ਗਈਆਂ। 1965 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਕੇਵਲ 29 ਸਾਲ ਦਾ
ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸ਼ਕਾਰ
ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਕਵੀ
ਦਰਬਾਰ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਨੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ, ਜਦੋਂ
ਉਹ ਸਟੇਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਸਭ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਛਾ ਜਾਂਦੀ। ਲੋਕ
ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਨਣ ਲਈ ਉਤਾਰਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਕੱਚੇ ਕੱਚੇ ਰੱਖ ਨਾ ਨੀ
ਰਾਹਤ ਬੋਡੇ ਹੋਰ ਨੀ
ਕਰਾਂ ਮਿਨਤਾਂ ਮੁਕਾ ਦੇ ਨੀ ਪੁਆਡਾ
ਨੀ ਪੀਤਾਂ ਦਾ ਪਰਗਾ ਭੁੰਨ ਦੇ ,
ਭੱਠੀ ਵਾਲੀਏ....

ਅਤੇ
ਜਾਚ ਮੈਨੂੰ ਆ ਗਈ ਗ੍ਰਾਮ ਖਾਣ ਦੀ,
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਰੋ ਕੇ ਜੀ ਪਰਚਾਣ ਦੀ
ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਪਰਾਇਆ ਹੋ ਗਿਉ
ਮੁੱਕ ਗਈ ਚਿੰਤਾ ਤੈਨੂੰ ਅਪਨਾਣ ਦੀ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਰੋਣਕ ਨੂੰ
ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਈ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਰਾਬ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੌਕੀਨ
ਸੀ, ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਆਬਣ ਅਤੇ ਫੇਰ ਰਾਤ ਸਰਾਬ ਹੀ ਉਸ ਦੀ

ਤੇ ਇਲਕੇ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ
ਕਿ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਨਾਲ ਜੋਤਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਰਿਹਾ। ਨਤੀਜੇ
ਵਜੋਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਥਾਲ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ

ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ
ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਦਾ ਭਾਵ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੜੋਤ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਮਰਨਹਾਰ
ਵਿਵੇਕੀ, ਜੂਝਾਰੂ ਤੋਂ

ਆਸਾਵਾਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ
ਨੂੰ ਖੋਰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਜਾਂ ਰੁਝਾਨ ਅਪਣਾ ਲਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਸਾਡੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਨਾਲ ਜੋਤਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਰਿਹਾ। ਨਤੀਜੇ

ਵਜੋਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਥਾਲ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ

ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ

ਸਾਡਾ ਸਾਡਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ?

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅੋਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਸੰਦ ਹੋਣ
ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਪਾਚਿਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਕਿੱਸਾ
ਤੇ ਸੂਫ਼ੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਆਮ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਅੱਜ
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅੋਰਤ ਬਰਾਬਰੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰਤਾ
ਵਰਗੇ ਸਥਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ, ਯੋਜਨਾਮੀ ਤੇ ਬੋਧਿਕ
ਪ੍ਰੱਕਤਾ ਨਾਲ ਮੁਖਾਤਿਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ,
ਭਾਈ ਜੈਤੇ, ਲਲੇ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਦਲਿਤ
ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸਥਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਰਗ ਤੇ
ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਇ, ਸਾਂਝੀ ਤੇ
ਵਿਗਿਆਨਕ ਹਾਲਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਜੇ ਜਾਤ ਦਾ ਸਥਾਲ
ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੈਤੇ ਦੇ ਵਾਰਿਸਾਂ ਨੂੰ
ਅੱਲਗ ਗੁਰਦਾਅਰੇ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਣੇ ਪਦੇ? ਕੀ ਇਹ ਸਥਾਲ
ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਖਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਥਾਲ ਨਹੀਂ
ਹਨ? ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਭਾੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ
ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ?

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਰਾਮ ਹਰਸਿੰਹ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ
510-355-2040
rhsingh2018@gmail.com

ਦੀਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਿੰਕਾ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪਾਸੇ ਦੇ ਨਾ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਦੂਜੇ

ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸਾ ਲਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਉਸ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਖਰੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਬੰਦਾ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਬਹੀਕੀ ਨਾਲ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਬਣਾਈ ਚੀਜ਼ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਲੋਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਸਤਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਪੁਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੁੜੀ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਸਤ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਰਿਸਤਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਇਕੱਲੇਪਣ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਈ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਵਿਅਹਾਰ ਵੇਲੇ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਕੁਝੀ ਨੂੰ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਨਹੀਂ ਇਕ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਸਤਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਬੰਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਨੇ, ਜੋ ਇਸ ਰਿਸਤੇ ਦੀ ਢੰਗਾਈ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਸਬਦ ਪਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਸਬਦ ਘਰਵਾਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਜਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਪਈ ਦੌੰਸ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹਾਂ, ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਸਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਝੱਟ ਦੇਣੀ

ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਇਦ ਇਸੇ ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਕੀਤੀ ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਿਨੇ ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ। ਖੇਤ, ਇਹ ਰਿਸਤਾ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਉੱਤੇ ਹੀ ਟਿਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪਿਆਰ ਉਪਜਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਪਰੋਂ-ਉਪਰੋਂ ਵਿਖਵੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਰੀ ਜਾਓ, ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਭਿਜਦਾ। ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਇੱਥੇ ਸਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਸੁਣੋ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਸ਼ਕਿਲਾਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਬੱਸ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਹੱਲੇ ਹੋ ਕੇ ਨੀਵਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਦੁਸਰਾ ਪੱਖ ਸਮਝਣਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ, ਦਾਲ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਦੀ ਹੀ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੂੰ। ਬੱਸ ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸਿਆਣਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਰਿਸਤਾ ਚਾਹੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਹੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਸ ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਚੁਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਸੌ ਕਿਲੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਭਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਲਾਂ ਨਾ ਕੱਢੋ, ਬਲਕਿ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਕਈ ਵਾਰ ਦੋਸਤਾਂ-ਪਿੰਡਰਾਂ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਦੁਚਿੱਤੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਮੀਹਤ ਵੀ ਗਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸਤਾਂ-ਪਿੰਡਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਗੱਲ ਘਿਓ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਮਨ ਕਿਸੇ ਉਚੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੀ ਗਾਲ ਲਤਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੰਦਾ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇ, ਕੰਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਹੀਂ ਸਰਕਦੀ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ 'ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਯਤਨ' ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: ਮੈਂ (ਧਰਤੀ) ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਅਨਾਜ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਲੋਭ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅੱਜ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਤਰ ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਲਈ ਜੀਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਉ ਸਕਤੀ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਸ਼ਤ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸੱਤ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 9 ਇੰਚ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਫਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (ਕੁਆਲਿਟੀ) ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਉ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤੁਰੂਂ ਦੀਆਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 9 ਇੰਚ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਫਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (ਕੁਆਲਿਟੀ) ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਉ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤੁਰੂਂ ਦੀਆਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 9 ਇੰਚ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਫਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (ਕੁਆਲਿਟੀ) ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਉ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤੁਰੂਂ ਦੀਆਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 9 ਇੰਚ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਫਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (ਕੁਆਲਿਟੀ) ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਉ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤੁਰੂਂ ਦੀਆਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 9 ਇੰਚ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਫਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (ਕੁਆਲਿਟੀ) ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਉ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤੁਰੂਂ ਦੀਆਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 9 ਇੰਚ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਫਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (ਕੁਆਲਿਟੀ) ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਉ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤੁਰੂਂ ਦੀਆਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 9 ਇੰਚ ਦੇ ਵਿਚਲੇ ਫਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ (ਕੁਆਲਿਟੀ) ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਉ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ

45 ਸਕਿੰਟ ਲੰਮੀ ਹੇਕ ਵਾਲੀ - ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਸਿਰਜ ਲਏ ਪਰ ਸਾਡੇ ਨਾ ਗਏ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਲਾ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਆ ਗਿਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਹੋਕ ਦਾ ਸਾਂ 28 ਸਕਿੰਟ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਏ ਨੇ 'ਜੁਗਨੀ' ਵਿਚ ਇਨੀ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਜਾਣਕੇ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਸੀ, ਬੱਸ ਜੋਸ਼ 'ਚ ਆਏ ਤੋਂ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਕ ਵਧਾ ਕੇ 34 ਸਕਿੰਟ ਤੱਕ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਸਟੇਜ਼ਾ ਤੇ ਹੀ ਲਾਇਆ, ਗੀਤ ਕਿਕਾਰਡ ਕਰਾਉਣ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨੀ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਮ ਪੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਗੀਤ ਸਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਿਹਨਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਸਨ, ਉਹ ਸਨ- ਕਰਮਜੀਤ ਧੂਰੀ, ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ, ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੋਹਣੀ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ। ਉਪਰਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਕਾਂ ਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਕਾ ਈ ਨੀ ਵਾਚਿਆ ਕਿ ਵੇਖ ਸੁਣ੍ਹ ਹੀ ਲਈਏ ਹੋਕ ਕਿਨੀ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨੇ ''ਰਹ ਗਗਨ ਦਮਾਗ ਵੱਜਿਆ ਸਿੰਘੇ ਸਰਦਾਰੇ। ਹੁਣ ਵੈਰੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਓਹਨੂੰ ਜਾ ਲਲਕਾਰੋ।'' ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੱਤ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ। ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ ਜਦੋਂ ਹੋਕ ਲੰਮੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕੇ. ਦੀਪ ਕਹਿੰਦਾ- ਮੁੜ ਆਓ, ਮੁੜ ਆਓ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਵਾਲੀ ਅੱਗੇ ਦੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਹੈ- ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ। ਫੈਮੈਕ੍ਰੋਟਿਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਆਫ ਜੌਰਜੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਡਿਲਿਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ 45 ਸਕਿੰਟ ਦੀ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਹੋਕ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੱਤੇ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੁੜੀ ਕਲਾ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਨਾ ਪਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਾ ਪਿਆ ਅੱਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਆ ਆਪਣੀ 28 ਸਕਿੰਟ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਸਨ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ, ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ ਅੱਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ 45 ਸਕਿੰਟ ਹੋਕ ਲਾ ਕੇ ਗੀਤ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਬਾਵਾ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਰੂਸੀ ਕੁੜੀ ਭੱਜੀ- ਭੱਜੀ ਆਈ ਤੇ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ''ਮੈਡਮ ਯਾ। ਆਰ. ਵਰਲਜ ਬਿੰਗ ਲੇਡੀ, ਯੂਅਰ ਹੋਅ, ਹੋਆ, ਹੋਕਮ, ਇਸ ਫੌਰ ਦੀ ਫਾਈਵ ਸੈਕਿੰਡ, ਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਨ ਅੱਗੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਕ 45 ਸਕਿੰਟ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਰੂਸੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਘੜੀ ਬਾਵਾ ਦੇ ਗੁੜੀ ਤੋਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।

ਬਾਵਾ ਦਾ ਜਨਮ 1944 ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਸ. ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁਝੋਂ ਪੰਕ ਧਿਡ ਕੋਠਾ ਨਜ਼ੀਕ ਆਲੀਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਪਿੱਡੋਂ ਦਸਵੀਂ ਕਰਕੇ ਜੇ. ਬੀ. ਟੀ. ਕਰ ਲਈ ਅੱਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਪੇਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੁਚੀ

ਨਹੀਂ ਸੀ। 1960 'ਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੋਕ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਬਾਵਾ ਨੇ 'ਹੀਰ' ਗਾ ਕੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਥੇ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਟੀਚਰ ਕਿਰਪਾਲ ਬਾਵਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਗਾਇਕਾ ਹੁਣ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਬਣ ਗਈ। ਕਿਰਪਾਲ ਦੀ ਪਾਰਖ ਅੱਖ ਨੇ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੰਗੀਤ ਉਸਤਾਦਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸੰਖਲਾਈ ਕਲਾ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਇਸ ਹੋਕ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਵਾ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਗਾਉਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਭੇਟਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਚੰਚਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਲਿਆ ਅੱਤੇ ਗੁਰੂ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਟੱਪਣੇ... ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਸੱਚ ਕਰਕੇ ਵਿਖ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਲ 1968 ਵਿਚ ਬਾਵਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਟੇਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ

1970 ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਐਕਟਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਬਾਵਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਚਮਨ ਲਾਲ ਸੁਗਲ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਸਟੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ, ਨਕਦ ਇਨਮ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ''ਅਪ ਇਤਨੀ ਲੰਬੀ ਅੱਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੈਸੇ ਲਗਾ ਲੇਤੇ ਹੋ। ਕਿਆ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਰਜਰੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈਸੀਂ ਹੈ।'' ਬਾਵਾ ਨੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, 'ਯੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ।'

ਮੈਂ ਜੱਟੀ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੇਰੀ ਨਵੀਂ ਨਿਰਾਲੀ ਸਾਨਾ। ਮੇਰੀ ਫਸਲ ਮਸੀਨਾਂ ਵੱਡਦੀਆਂ ਮੇਰੇ ਖੇਤ ਟਰੈਕਟਰ ਵਾਹਣ। ਦੁੱਧ ਰਿਤਕਾਂ ਪੱਖਾ ਛੱਡ ਕੇ ਬੈਠਾਂ ਬੰਬੀ ਤੇ ਆਣ।

ਹੁਸਨ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਪਈ ਸਰਮਾਣ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਪਾਣ, ਜੈ ਰਾਮ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਫਿਲਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਬਾਵਾ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਦੀ। ਕਿਰਪਾਲ ਬਾਵਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ''ਗੁਰਮੀਤ ਕੁਰੇ ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਇਸ ਹੋਕ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਵਾ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਗਾਉਣਾ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਧੂਮਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਰੇਡੀਓ ਸੁਣਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀਆਂ- ਭੈਣੇ ਆਹ ਕੁੜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਐ। ਹੁਣ ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਰੇਡੀਓ ਵੱਲੋਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਬਾਵਾ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਟੀ. ਵੀ. ਅੱਗੇ ਆ ਬਹਿੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਸਦ ਬਣ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਵਿਰਾਗ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਉਹ ਵੀਰ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਗਾਉਂਦੀ, ਕਦੇ ਪਤੀ ਦਾ, ਰਿਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਉਹ ਗਾਉਂਦੀ :

ਕਹਾਂਦੇ ਡੋਲੀ ਨਾ ਠਾਇਓ
ਮੇਰਾ ਬਾਬਲ ਆਇਆ ਨਹੀਂ।
ਵੀਰ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹ ਹੋਵੇ
ਕਿਸੇ ਚੁੱਪ ਕਰਾਇਆ ਨਹੀਂ।

ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮੀ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਬਾਵਾ ਨੇ ਜੁਗਨੀ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਗਾ ਕੇ ਸਰੋਤੇ ਝੁੰਮਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਜੁਗਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਮਲਕੀ ਕੀਮਾਂ, ਸੱਸੀ ਪੁੰਨ੍ਹ, ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ, ਮਿਰਜਾ ਸਾਹ-ਹਾਬਾਂ। ਉਸਨੇ ਚਮਨ ਲਾਲ ਸੁਗਲ, ਪ੍ਰੇਮ ਜੰਡਿਆਲਵੀ ਤੇ ਸੂਬਾ ਕਮਾਲਪੁਰੀ ਨੂੰ ਗਾਇਆ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬੰਬਈ 'ਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸੌਨੀਆ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਨ। ਬਾਵਾ ਨੇ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਸਟੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ, ਨਕਦ ਇਨਮ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ''ਅਪ ਇਤਨੀ ਲੰਬੀ ਅੱਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੈਸੇ ਲਗਾ ਲੇਤੇ ਹੋ। ਕਿਆ ਆਪਣੇ ਗਲੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਰਜਰੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈਸੀਂ ਹੈ।'' ਬਾਵਾ ਨੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, 'ਯੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ।'

ਬਾਵਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲੰਡੀ ਵੀ ਗਾਇਆ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: ਸਰਪੰਚ, ਲਾਜੇ, ਬਲਵੀਰੇ ਭਾਬੀ, ਬਦਲਾ, ਅੱਗੇ ਜੱਗ ਜੱਟ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਸੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਬੈਸਟ ਪਲੇਅ ਬੈਕ ਸਿੰਗਰ' ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਲ 1991 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਅਮੈਰਿਕਨ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਇਸਟੇਟਿਊਟ ਨੇ ਮਿਲੇਨੀਅਮ 2000

ਲਈ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਸਾਗਰਮ ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਸ੍ਰੀ ਜੈਕਬ ਨੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। 1999 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਸਤਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਬੀਸਿਸ ਲਿਖਿਆ ''ਲੋਕ ਸ

ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ 12ਵਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੈਰਾਥਨ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਕਰਮਜੀਤ ਸ਼ਾਹੀ) - ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਯੂ.ਐਸ. ਏ. ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਹਿਰ ਫਰੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ 12ਵੀਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌੜਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 4 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 75 ਸਾਲ ਤਕ ਦੇ ਬਜ਼ੁਗਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੌੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੌੜਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਨਾਮ ਵੀ ਲਏ।

ਕੈਟਾਗਰੀ ਦੇ ਹਿੱਸਾ ਨਾਲ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਤੀਰਥ ਸਿੱਖ ਸਿੱਧੂ ਨੇ 3 ਮੀਲ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਤੀਜਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸਾਹਿਲ ਸਿੱਧੂ ਨੇ 2 ਮੀਲ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਹਤਰੇ ਹਰਤਾਜ ਜੋਹਲ ਨੇ 3 ਮੀਲ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰਡ ਦੇ ਮਸਹੂਰ ਮੂਨ ਇੰਡੀਆਨ ਹੈਸਟਰੈਂਟ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਵਾਦ ਚਾਹ-ਪਕੋੜੇ ਅਤੇ

ਦਾਦੇ-ਪੋਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ

ਗੁਰੂੰਘਰ ਫਰੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਤੇ ਲਿਵਿੰਗਸਟਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੌੜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸਮਾਪਨ ਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਮੀਟਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਟਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਹੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸੀਨ ਸਮਿੱਥ ਨੇ 12 ਮੀਲ ਲੰਬੀ ਦੌੜ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ 11 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਤ ਦਿੱਤੇ। ਸੀਨ ਸਮਿੱਥ ਚੀਕੋ (ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ) ਤੋਂ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਵਿੰਗਸਟਨ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮੈਂਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦੌੜਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਫਰੀਮੈਂਟ ਸਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਿਊਆਰੀ ਲੇਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪਾਰਕ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੈਰਾਥਨ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਨਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਗੋਮਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਵੰਬਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ

ਨਾਨਕ ਮੈਰਾਥਨ। ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੱਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ, ਖਿੱਡਾਰੀਆਂ, ਦਾ-ਨੀਆਂ ਅਤੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਯੰਜਾਬੀ ਲਹਿਰ ਟੀਮ ਦੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੱਖ ਹੋਈ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕੈਮਰਾਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰੇਡੀਓ ਮਿਰਚੀ ਦੀ ਟੀਮ SP ਸਿੱਖ, ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਟਾਂਗਰੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਚੀਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੱਖ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਲਛਮਣ ਸਿੱਖ ਮਾਂਗਤ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੱਖ ਪਰਮਾਰ, ਹਰਚੀਪ ਸਿੱਖ ਔਲਖ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੱਖ, ਦਾਵਿੰਦਰ ਸਿੱਖ, ਰਾਣਾ ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੱਖ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਖਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੋਧਾਈਟ www.sikhsports.com ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੰਦੀ ਛੇੜ ਦਿਵਸ, ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ

ਵਾਸਿੰਗਟਨ- 11 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਿਸਵੈਲ ਵਾਸਿੰਗਟਨ ਵਿੱਖੇ ਸਮੂਹ ਸਾਧਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਬੰਦੀ ਛੇੜ ਦਿਵਸ, ਸਤਿਗੁਰ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਭਗਤ ਸੈਣ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਗੀ ਜੱਥਾ ਭਾਈ ਰੁਮੇਲ ਸਿੱਖ ਜੀ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੱਖ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਨੇ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਜੱਥਾ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੱਖ ਅਰਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੱਖ ਚੀਮਾਂ ਵਹਿਣੀਵਾਲ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੈਮੈਟੋਟਰ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੱਖ ਬੱਲੋਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਾਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿੱਖੇ ਫਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਪ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੱਖ ਚੀਮਾਂ ਵਹਿਣੀਵਾਲ ਦੇ ਦੋ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਗਾਇਕ ਰਣਜੀਤ ਤੇਜਿ

ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਦੀ ਮਾਰ ਗਾਇਕ ਸੁਰਜੀਤ ਬੈਸ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੱਖ ਵਹਿਣੀਵਾਲ ਨੇ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੀਤਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਸਾ ਰੰਗਤ ਬੋਲ ਪਿਆ, ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਵੀਂ ਨਾ, ਕਲਮੀ ਰਮਜਾਂ, ਖੱਡਣ ਵੇਚ ਕੇ ਖਾ ਗਏ, ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ, ਹੰਬਲਾ ਮਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਚਿਤ ਕਰਦੇ, ਚਲੋ ਰੱਬ ਲੱਭੀਏ, ਸਿੱਖ ਸੁਰਮੇ ਆਦਿ। ਉਪਰੰਤ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਜਾਣੀ ਪਹਿਚਾਣੀ ਸਥਾਨੀਅਤ ਸਿਆਟਲ ਵਾਸਿੰਗਟਨ ਦੇ ਮਸਹੂਰ 21 Century ਦੇ ਗੀਲਾਲਟਰ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੱਖ ਬੱਲੋਵਾਲੀਆ (425. 420. 4055.) ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦਹਿਸਤਰਗਰਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਕਮ: ਫੁਈਟ ਹਾਊਸ

ਵਾਸਿੰਗਟਨ- ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਵਿਚਲੇ ਦਹਿਸਤਰਗਰਦੀ ਕਰੇ। ਫੁਈਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਾਕਿ ਤੋਂ ਤਵੱਕੋ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਤੇ ਪਾਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਕੇ ਹੋ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਦੁਵਲੇ ਸਬੰਧ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਫ਼ੀ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਸਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਫੁਈਟ ਹਾਊਸ ਨੇ ਟਰੰਪ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਮਦਦ ਦੇਣਾ ਮੁੱਅੱਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ
ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ

Raja King of Sweets Now Presents

New Introducing Chaat Corner

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਮਗੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT • FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI) • KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਡੀਅਨ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Paul
510-978-7170

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਚਕੋਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਲੱਭੁ, ਜਲੇਖੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Gill
510-709-5285

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਇੰਡੀਅਨ-ਫਿਜ਼ੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੁਝੀਨ

ਮਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੈਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544

Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

OAKLAND

ਨਵੇਂ ਆਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਰੱਕਾਂ ਲਈ ਹਾਈਨਾਂਸ ਦੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

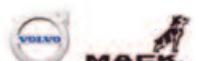
SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
NEW TRUCK SALES

Direct 510-577-5509 | Cell 510-613-3573

hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8099 S COLISEUM WAY, OAKLAND, CA 94621

[www.pardestimes.com,](http://www.pardestimes.com)info@pardestimes.com

ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼

ਦੀ 13ਵੀਂ ਵੁਕੂਰੀਢ਼

ਦਿਨ ਸ਼ੁਨਿਚਰਵਾਹ 15 ਦਸੰਬਰ, 2018
Saturday December 15, 2018

ਸ਼ਾਮੀ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ

ਰਾਜਾ ਇੰਡੀਆਂ ਕੁਝੀਨ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ

ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 12 ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਕੇ 13ਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ 13ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੇ 15 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ

ਗੈਰੀ ਬਸਰਾਏ (ਹੈਲਰਜ਼ ਫਾਰਮੇਸੀ), ਹੈਰੀ ਸਿੱਧੂ (ਮਿਸ਼ਨ ਟੀਕ ਬ੍ਰੋਕਰ ਇੰਕ), ਅਮੇਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਬਲਦੇਵ ਮਾਨ (ਜਨਤਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਪਾਲੋ ਆਲਟੋ), ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਝਰ- ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਝਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਅਟਵਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ (ਮਰਸਡ), ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਬਿੰਦ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੁੱਚਾ ਰਾਮ ਜੀ, ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ (ਐਮ. ਡੀ.), ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ, ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ, ਗੋਰੀ ਭੇਲਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਹਰਦੁਮਨ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਸਵਾਲ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਡਾ. ਨਿੰਦੀ ਸੰਧੂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਰਾਣਾ ਕਾਹਲੋਂ, ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੀਤ ਫੈਬਰਿਕਸ),, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ, ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ, ਨਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਦਮ, ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ (ਡੈਂਟਿਸਟ), ਮੂਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜ ਭਨੋਟ, ਡਾ ਹਰਮੇਸ ਕੁਮਾਰ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਿਧਾਰਥਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਡਾ ਕੁਲਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਦਲਬੀਰ ਪੰਨੂ, ਕੈਸ਼ ਫੈਬਰਿਕਸ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਗਲੋਬਲ ਗ੍ਰੀਨ ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਏਜੰਸੀ), ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਆਲ ਸਟੇਟ), ਜੋਸ਼ੀ ਲਾਅ ਫਰਮ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ (ਸੈਂਚਰੀ 21), ਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਟੈਕਸ ਪੋਅ ਰੋਲ), ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ (Tec equipment ਓਕਲੈਂਡ), ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਬਹਾਦਰ ਦਿਲਲ, ਮਨਦੀਪ ਬਿਆੜਾ, ਬਿੰਦਰ ਪੱਟੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ, ਤਨਵੀਰ ਜੋਸ਼ੀ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰਨੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ, ਬੁਟਾ ਰਾਮ ਜੋਸ਼ੀ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਰੇਡੀਓ ਚੜਦੀਕਲਾ), ਸੁਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਡਾ ਅਜੀਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ ਸਰਬਜੀਤ ਹੁੰਦਲ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮਨਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਦਵਿੰਦਰ ਹੋਠੀ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ, ਕਮਲ ਖੰਗੜਾ, ਅਮ੍ਰਿਤ ਸਰਾਂ, ਅਨੁਪ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਓ, ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ-ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ (ਪ੍ਰੈਸ), ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੂਤ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਨੜ, ਡਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੁਰਾ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ, ਜਰਨੈਲ ਲਾਲੜੀਆ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ-ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ (ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ), ਵਿਨੇ ਵੋਹਰਾ-ਬਿਕਰਮ ਵੋਹਰਾ (ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ), ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਰਾਠੋਰ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ ਗਿੱਲ (ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ), ਕੁਲਵੀਰ ਦੁਸਾਂਝ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਉਪਲ, ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ, ਸਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ।

ਹਰਦੀਪ ਢਾਡਲੀ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ (ਅਟਾਰਨੀ), ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਲਬੀਰ ਗਿੱਲ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ (ਤਾਰੀ), ਕੁਲਦੀਪ ਅਟਵਾਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਪੰਜਾਬ ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਬਰੋਕਰ), ਪਰਮਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਛਿੱਲੋਂ ਬੁਦਰਜ (ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ), ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ (ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ.), ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ), ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਰਾਮ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੁਲੋਵਾਲ, ਸਿਆਟਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿਆਟਲ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਐਸ ਐਸ ਟਰਕਿੰਗ, ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ।

Media Partners

S P Singh (408-543-9200)

Radio Mirchi 1310 AM

ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਜਸਵੀਰ ਕੁੰਵਰ

510-401-7267 (ਆਈ. ਐਨ. ਡੀ. ਟੀਵੀ)

ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ

408-835-0202

ਜਗਦੇਵ ਭੰਡਾਲ (916-543-1313)

ਮੀਡੀਆ ਪਾਰਟਨਰ (ਗਰਵ ਰੰਜਾਬ ਟੀ.ਵੀ.)

ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਰੰਗਾਵਾ, ਸਰਯੂਸਤ (510-648-1611),

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ. (510-938-7771), ਰਲਜੀਤ ਕੰਦੇਲਾ (ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ) (530-315-1020), ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਲੀ 408-393-9505

RAJA INDIAN CUISINE 1275 Winton Ave. Hayward, CA 94545

CHEVRON ਰੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਫਿਰ ਤੋਂ ਖੁੱਲ ਗਿਆ

ਰੈਡਵੁੱਡ ਸਿਟੀ- ਛੈਵਰਨ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਮਹਾਰੋਂ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਟੇਰ ਦੇ ਨਾਲ ਥੇਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਗੈਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਰਾਂ ਵੀ ਧੁਆ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਗੁਰਮੀਤ

ਕੌਰ ਮਾਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਅਰਸ਼ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀਓ ਆਇਆ ਕਿਹਾ ਤੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੀਜ਼ ਤੇ ਪੀਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਡੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਛੈਵਰਨ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ Mireya Ortiz Rivera (Franchise Business Consultant) ਵੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆ ਕੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਆਏ ਦੋਸਤਾਂ-

ਮਿੱਤਰਾਂ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਘੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਜਨਤਾ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ (ਪਾਲੋ ਆਲਟੋ) ਦੇ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਵਧਾਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਰ ਤੁਰੱਕੀ ਕਰੇ।

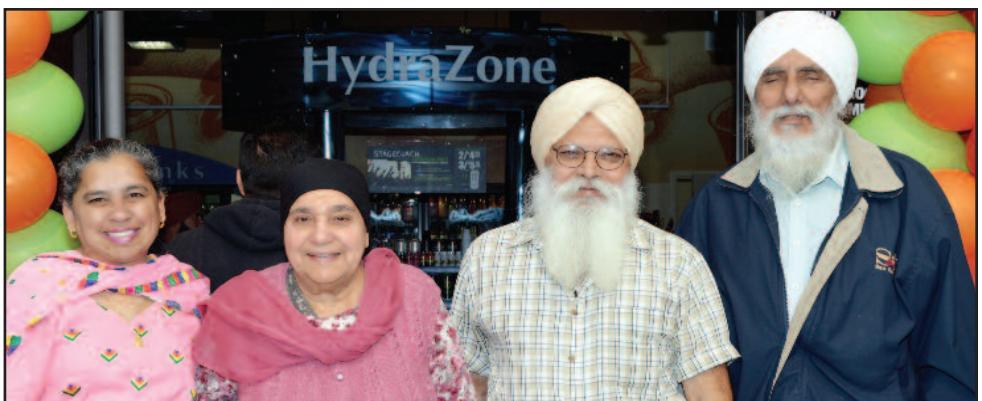
ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਲਦੇਵ ਮਾਨ ਨਾਲ ਜਸਵੀਰ ਕਲਸੀ

ਗੁਰਮੀਤ ਮਾਨ ਆਪਣੀ ਬਚਪਨ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲ

Mireya Ortiz Rivera (Franchise Business Consultant)

ਕਿਵੇਂ ਐਨਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਇਜ਼ਰਾਈਲ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਜਲ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਕੁਟਨੀਤਕ ਸੰਬੰਧ ਤੋਝੀ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਪਰ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸ਼ਿਤਾਂ ਕਾਰਨ ਜਨਵਰੀ 1992 ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਟਿੱਲੀ ਅਤੇ ਤੈਲਅਵੀਵ ਅੰਦਰ ਆਪੋਂ ਆਪਣੇ ਦੁਤਘਰ ਖੋਲ੍ਹਿ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੈਨਿਕ ਸਾਜ਼ੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਗਾਹਕ ਹੈ। 1999 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2009 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 90 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ (ਕਰੀਬ 5400 ਕਰੋੜ ਰੁ.) ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਇਸਲਾਮੀ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੰਤਵਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਮਾਂਡੋਂ ਟਰੇਨਿੰਗ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 2014 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਆਧਸੀ ਵਪਾਰ 460 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ (ਕਰੀਬ 27600 ਕਰੋੜ ਰੁ.) ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਸਾਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮਤਿਆਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇੱਕ ਦੁਸਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਏਸੀਆ 'ਚ ਤੀਸਰਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ 10ਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਿਸੇ ਚਮਤਕਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਮਿਸਰ, ਲੈਬਨਾਨ, ਸੀਰੀਆ, ਜਾਰਡਨ ਅਤੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਵਰਗੇ ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਰਬ ਲੀਗ ਅਤੇ ਆਈ.ਐਸ. ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 22000 ਸੁਕੇਅਰ ਕਿ.ਮੀ., ਅਥਾਦੀ ਕਰੀਬ 90 ਲੱਖ ਅਤੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਯੋਰਸ਼ਲਾਮ ਹੈ। ਯੋਰਸ਼ਲਾਮ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ, ਇਸਾਈ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਜਨਮ ਇਥੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ 14 ਮਈ 1948 ਨੂੰ ਅਜਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਥੇ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਬਹੁ ਪਾਰਟੀ ਸੈਸ਼ਨੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਾਂਖ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ (ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਉਵਿਨ) ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਨਾਮ ਨੈਸੈਂਟ ਹੈ। ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਧਰਮ (75ਗ) ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਰਬ 21ਗ ਤੇ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸਾਈ ਆਦਿ ਵੀ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਮੌਸਮ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਦ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਪਰ ਖੁਸ਼ਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਡੈਂਡ ਸੀ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜੂਬਾ ਝੀਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਐਨਾ ਨਮਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਤਰਨਾ ਨਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਢੁਬਦਾ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਾਂਗ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨ ਛੱਡ ਕੇ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਖਿੱਲ ਗਏ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹ ਸੌਖ ਹੋਣ 'ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਪਾਸ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ ਸਿਰਫ 9ਗ ਸੀ। ਪਰ 1940-45 ਵਿੱਚ ਹਿਟਲਰ ਅਤੇ ਪੁਰਬੀ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲਮਾਂ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਪੱਤ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੂਸਰਾ ਸੰਸਾਰ ਯੂਧ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ 33% ਹੋ ਗਈ।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨਿੱਤ ਵਧਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਅਰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਪਏ ਜਿਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਕੋਲੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਭਾਲੀ ਨਾ ਗਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਯਹੂਦੀ ਨੇਤਾ ਡੇਵਿਡ ਗੇਨ ਗੁਰੀਅਨ ਨੇ 14 ਮਈ 1948 ਨੂੰ ਅਜਾਦੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਮਿਸਰ, ਸੀਰੀਆ, ਜਾਰਡਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਆਦਿ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ

ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਲਾਂਟ ਤਬਾਹ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਈ.ਐਸ. ਆਈ.ਐਸ. ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੀ ਅੰਤਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਹਰੇਕ 18 ਸਾਲ ਦੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਿਲਟਰੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਖਲਾਈ ਮਰਦਾਂ ਵਾਸਤੇ 2 ਸਾਲ 8 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਾਸਤੇ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਹੀ ਫੌਜੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੋ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਰਧ ਮਾਰੂਬਲੀ ਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਤੇਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਵਰ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਹਰਤ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਨਾਜ-ਸਬਜ਼ੀਆਂ-ਫਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਗਾਵਾਂ ਵਧੇਰੇ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੋਹਰੀ ਉਦਯੋਗਕ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਂਖ ਹਿੱਤ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਅਤੇ ਰਾਡਾਰ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸੁਖਮ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੰਤਰ, ਦਰਵਾਈਆਂ, ਹੈਵੀ ਮਸੀਨਰੀ, ਤਰਾਸੇ ਹੋਏ ਹੀਰੇ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਯੱਤਰ, ਡੱਬਾਬੰਦ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ, ਕੈਮੀਕਲ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਸੈਂਕ੍ਰੇਟੇ ਉਤਪਾਦ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਦਾ ਏਸੀਆ ਵਿੱਚ 13ਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ 34ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਕਮਾਂਡੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਮਯਾਬ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਯੂਧ ਮੌਕੇ ਹਿਟਲਰ ਨੇ 15 ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 60 ਲੱਖ ਯੂਰਪੀ ਯਹੂਦੀ ਬੇਰਹਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਤਲੇਅਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਜ਼ੀ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਅਫਸਰ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਆਦਿ ਦੱਬਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਛਿਪ ਗਏ। ਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਨ ਕਮਾਂਡੋਂ ਫੌਰਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਕਤ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਲਿਆ ਕੇ ਮੁਕਦਮੇ ਲਈ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। 1976 ਵਿੱਚ ਫਲਸਤੀਨੀ ਗੁਰੀਲੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੋਂ ਫਰਾਂਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏਅਰ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਯਾਹਾਂ ਜਾਹਾਜ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਯੂਗਾਂਡਾ ਦੇ ਐਬਟੈਂਬੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਲੈ ਗਏ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਹੂਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਯੂਗਾਂਡਾ ਦੇ ਵਿਵਾਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇੰਡੀਆਂ ਮੁੰਨੀਨ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਵੀਂ ਸੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੱਬਣੀ ਅੰਜ਼ਲੀ ਅੰਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਕਮਾਂਡ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੋ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੇ ਅਤਿਅੰਤ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਾਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਿਸਰ, ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਲੈਬਨਾਨ ਆਦਿ ਵਰਗੀ ਅਰਬੀ ਗੁਰੀਬੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਵਾਦ ਨਾ

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰਿ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ
ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਆਗਮਨ ਦੀ
ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਗਿਆਨ
ਰਤਨਵਲੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ: ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰਿ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਗ
ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ। ਚਰਨ ਯੋਇ ਰਹਗਾਂ ਕਰ ਚਰਣਮੁਤਿ ਸਿਖ ਪੀਲਾਇਆ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਕਲਿ ਜੁਗ ਅੰਦਰਿ ਇਕ
ਦਿਖਾਇਆ। ਚਾਰੇ ਪੈਰ ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰਿ ਵਰਨਿ ਇਕ ਵਰਨੁ ਕਰਾਇਆ। ਰਾਣਾ ਰੰਕ ਬਾਬਰੀ ਪੈਰੀ ਪਵਣਾ ਜਿਗ ਵਰਤਾਇਆ। ਉਲਟਾ ਖੇਲ ਪਿਰਮ ਦਾ ਪੈਰਾ ਉਪਰਿ ਸੀਸ੍ਟ ਨਿਵਾਇਆ। ਕਲਿਜੁਗ ਬਾਬੇ ਤਾਰਿਆ ਸਤਿਨਾਮ ਪੜ੍ਹਿ ਮੰਡ੍ਰ ਸੁਣਾਇਆ। ਕਲਿ ਤਾਰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਇਆ।

ਭਾਵ: ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਾਨਵਤਾ ਧਰਤੀ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਰਣ-ਘਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ। ਭਾਵ ਉੱਚੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਨਿਵਣਾ ਸਿਖਾ ਕੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਨਹਿਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ (ਰੱਬ) ਇਕ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪੈਰ ਹਨ। ਚਾਰ ਵਰਣਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਰਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ- ਰਾਜਾ-ਰੰਕ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ ਸਾਰੇ ਬਾਬਰ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਇਕ ਉਲਟਾ ਖੇਲ ਸਮਝੋ। ਸਿਰ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਝਕਣ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵ ਨਿਮਰਤਾ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਲਯੁਗ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਲਯੁਗ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ।

੭ੴ ਸਤਿਨਾਮ
ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ
ਮਰਤਿ

ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੈ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਭਾਵ: ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਇਕ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਸਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਸਹਾ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਉਸਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ 1

ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ, ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ।।

ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ, ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ।।

ਭਾਵ: ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਦਿਨ ਵਿਚ ਸੌ ਸੌ ਵਾਰ। ਉਸਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪੁਰਾਤਨ ਸਾਖੀ ਮੁਤਾਬਕ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ 1526 ਵਿਸਾਖ ਈ: ਮੁਤਾਬਕ 1469 ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਇ-ਭੋਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਜੋ ਅੰਜਕਲੁ ਪਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ-ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ ਦੀ ਗੋਦ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ
ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ॥
ਜਿਉ ਕਰ ਸੁਰਜ ਨਿਕਲਿਆ,
ਤਾਰੇ ਛੋਪੇ ਸੈਧੇਰ ਪਲੋਆ॥

18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਲਵੰਡੀ ਰਹੇ। ਪਾਧੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ, ਸੱਪ ਢਾਂ, ਖੇਤੀ ਹੱਦੀ ਕਰਨੀ, ਜੰਜ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਚ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਬੇਥੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਣਵੰਈਏ ਜੇ ਰਾਮ ਰਾਣੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੇਖੀ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਦੇ ਮੌਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਨੌਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:
”ਜੇ ਕਿਛੁ ਅਲਫਾ (ਨਿਖਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਸਦ) ਗੁਰੂ ਜੋਗ ਮਿਲੇ, ਸੁ ਖਾਵੇ- ਹੋਰ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਅਗਿਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਤਿ ਰਾਤਿ ਕਉ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੈ।”

19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਚ ਆਪ ਦੀ ਸਾਡੀ ਬਟਾਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਮੂਲ ਚੰਦ ਖੱਤਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਜੁਲਈ 1495 ਈ: ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਜੀ ਫਰਵਰੀ 1497 ਈ: ਵਿਚ ਹੋਏ।

28 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਨਾ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੀਰ-ਪੈਂਗਬਰ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪ ਲਿਖ ਗਏ ਨੇ।

ਕੋਈ ਆਪੇ ਭੁਤਨਾ, ਕੋਈ ਕਹੇ ਬੇਤਾਲਾ।

(ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ)

ਭਾਵ- ਅਗਿਆਨੀ ਬੇਸਮਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਤ ਲੱਗ ਗਏ ਹੋਏ। ਗਿਆਨਵਾਨ ਤੇ ਬੱਧੀ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਨਾਨਕ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੇਈਂ ਚੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ:-

ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਸਫਰ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ 1497 ਈ: ਵਿਚ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਹ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੇਖੀ ਤੋਂ ਸੁਲਤਾਨ-ਵਿੰਡ (ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਲਾਹੌਰ, ਐਮਨਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਤੇ ਮਲਕ ਭਾਗੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਹੋਈ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਿਛਾਈ 'ਤੇ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੋਂ ਸਿਆਲਕੋਟ, ਪਸੂਰ, ਕੁਰੁਕਸ਼ੇਤਰ, ਬਾਨੇਸਰ, ਪਹੋਅਾ, ਕਰਨਾਲ, ਪਾਨੀਪਟ, ਹਰਿਦਾਰਾ, ਦਿੱਲੀ, ਮਥੁਰਾ, ਬਿੰਦਰਾਬਾਨ, ਆਗਰਾ, ਕਾਨਪੁਰ, ਪਟਨਾ, ਗਯਾ, ਕਾਮ-ਰੂਪ, ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। 1509 ਈ: ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਆਏ।

ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਦੂਸਰੀ ਉਦਾਸੀ: 1510 ਈ: ਤੋਂ 1515 ਈ: ਤੱਕ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ। ਇਹ ਉਦਾਸੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੇਖੀ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਸੌਮਨਾਥ ਆਦਿ ਬਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਗਏ।

ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਤੀਸਰੀ ਉਦਾਸੀ: 1515 ਈ: ਤੋਂ 1517 ਈ: ਤੱਕ ਇਸ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਪਹਾਡੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਰਵਾਲਸਰ, ਚੰਬਾ, ਕੁਲੂ, ਸਿਮਲਾ, ਗੜ੍ਹਵਾਲ, ਮਨਸੂਰੀ, ਬਦਰੀਨਾਥ, ਸਪਤਸ਼ੰਗ, ਗੋਰਖਮਤੇ ਆਦਿ ਬਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਗਏ। ਤਿੰਬਤ ਵਿਚ ਲਾਸਾ, ਲੱਦਾਖ, ਯਾਰਕੰਦ, ਗਿਲਗਿਤ, ਕਸਮੀਰ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਆਏ।

ਚੌਥੀ ਉਦਾਸੀ ਪੱਛਮ ਵੱਲ: 1517 ਈ: ਤੋਂ 1521 ਈ: ਤੱਕ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਮੱਕੇ ਗਏ, ਬਗਦਾਵ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਪੂੰਛਣ ਫੌਲ ਕਰਾਬ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਵੱਡਾ ਕਿ ਮੁਸਲ ਮਨੋਈ। ਬਾਬਾ ਆਖੇ ਹਾਜੀਆ ਸੁਭ ਅਮਲਾਂ ਬਾਜ਼ੋਂ ਦੋਨੋਂ ਰੋਈ। ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਰਗਹਿ ਅੰਦਰੁ ਲੈਣਿ ਨ ਢੋਈ।

ਭਾਵ: ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਨ ਮਸਲਮਾਨ, ਅਮਲ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਅਮਲਾ ਤੇ ਹੋਣਗੇ ਨਿਵੇਂ ਜਾਤ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੀ ਪੁੰਛਣੀ। ਅਮਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰਗਹਿ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਢੋਈ ਨੀ ਮਿਲਣੀ। ਆਪ ਬੁਖਾਰੇ ਸੂਬਾ ਸਰਹੱਦ ਵਿਚ ਗਏ।

ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਇਹ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਚੌਥੀ ਅਥੀਰਲਾ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਇਆ, ਹੱਥੀ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਵਾਈ। ਆਪਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ 874 ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਚਾਡੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਹਉ ਢਾਡੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਖਸਮ ਕਾ,
ਹਉ ਢਾਡੀ ਵੇਕਰ ਕਾਰੇ ਲਾਇਆ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਝੋੜ੍ਹੇ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੇ।

ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਲਹ ਰਾਮ ਕ ਪਿੰਡ ਪਰਾਣ,
ਕਉ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਕੀਆ ਵਖਾਨਾ ਗੁਰ ਪੀਰੁ ਮਿਲੁ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਬਾਰੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ

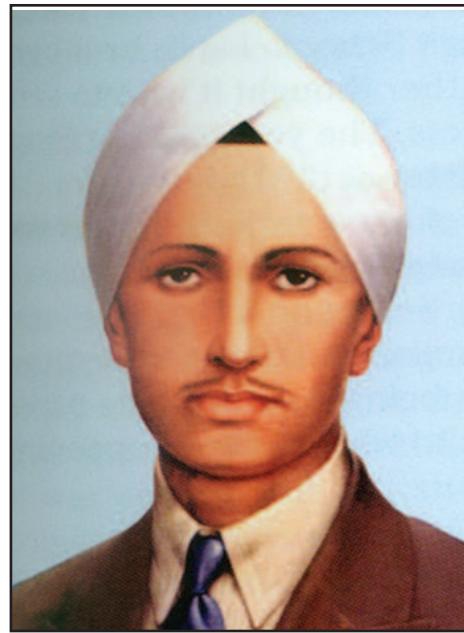
ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਜੁਲਾਈ 1912 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ
ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਬਰਕਲੇ
ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਕੇ ਰਸਾਇਣ
ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕੁੱਝ ਹੌਠੀ ਹੰਦਾਏਂ
ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਦੇਸ਼
ਭਗਤੀ ਦੀ ਐਸੀ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਕਿ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਭੁੱਲ ਭੁਲ
ਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕੇਵਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ
ਤਰਕੀਬਾਂ ਸੰਚਲਨ ਲੱਗਾ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ
ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ
ਜਥੇਬੰਦ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਅਤੇ ਗਦਰ

ਗੁਰਦੇਵ

ਯੁਗੰਤਰ ਆਸਰਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪ ਵੇਰਵਾ ਇੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਹਿਤ ਛਾਪਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਾਂ ਫ੍ਰੋਜ਼ਿਸ਼ਕ ਵਿਚ ਲਾਏ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਦਾ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਗਦਰ ਦੀਆਂ 7000 ਕਾਪੀਆਂ ਛਾਪ ਕੇ ਢੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੌਨ ਕੌਨ ਵਿਚ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਖਬਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟਿਕਾਇਆਂ ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟਿਕਾਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਇਸ਼ਾਗਾ ਅਫਗਾਨਸਤਾਨ ਵੱਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਡਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਅੰਸ਼ਤਸਤਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਢਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਾਇਸਰਾਇ ਉਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਡਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ।”

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਵਿਆਕਤੀਗਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ‘ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਕਰੀਬਨ 19 ਸਾਲ ਦਾ

ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਨਾ ਸੰਭਾਗ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਂ ਫ੍ਰੈਂਸਿਸਕੇ ਆਇਆ
ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਰਕਲੇ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ
ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਹਿਣ
ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਇਸ ਤੁੰਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਧਮਾਕਾਬੇਜ਼
ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਯੁੰਗਤੁਰ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਫਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਉਸ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਸਿਖਾਂਦਾਰੂ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕਿਸ਼ਨ ਵਰਮਾ ਦੇ ਅਖਬਾਰ 'ਦਿ ਸੋਸਿਆਲੋਜਿਸਟ' ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਰਨੈਲ (1880-1886) ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਆਇਰਸ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 'ਸਪੀਜ਼ਜ਼ ਫਰਾਮ ਦਿ ਡੱਕ' ਨਾਉਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਉਸ ਨੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲਈ ਸੀ।”

ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਤਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ
ਸੋਚ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਿਆਂ ਇਸ ਸਿੰਟੇ ਉਤੇ ਪੁੱਜਾ:
“ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਨਕਲਾਬੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਓਤ ਧੋਤ
ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦਕਿਸਮਤ
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਦਿਆਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ
(ਇਨਕਲਾਬੀ) ਲਾਗ ਲਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।”

ਮੈਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦਾ ਮੰਦਵਾਇ

ਜਿਉ ਜਿਉ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੌਦੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੋਠੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹਿਸਕ ਰਹੀ ਹੈ। 2004 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਚਮਕਦਾ ਭਾਰਤ' ਦਾ ਖੁਬ ਧੂਮ-ਪੱਤਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਸ ਡਿਜੀਟਲ ਧੂਮ-ਪੱਤਕੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਪਈ। ਮੌਦੀ ਨੇ ਵੀ ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਸਟਾਰਟ ਅੱਪ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਛੱਡੇ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮਹਾਂਸਕਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੱਡੇ ਮੰਦਵਾਤੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਪਰਨੇ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਰੁਪਈਆ, ਵਧ ਰਿਹਾ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਦਾ ਘਾਟਾ, ਖੁਰ ਰਿਹਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਭੰਡਾਰ, ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਬੇਰਜ਼ਗਾਰੀ, ਘਟ ਰਹੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੱਕ ਪਰਨੇ
ਬੱਲੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਰੁਪਈਆ
ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 60 ਰੁਪਏ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ
ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਾਲ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ 65 ਰੁਪਏ
ਹੋਇਆ ਪਰ ਸੱਭਿਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਹ 73
ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। 2018
ਵਿਚ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ
12% ਘੱਟੀ ਹੈ। ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਹ ਗਿਰਾਵਟ
ਵਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਢਾਂਚਾਗਤ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ
ਲਈ ਰਸਮੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਅੱਤੇ ਹਕੀਕੀ
ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਹੈ। ਜੇ ਰਸਮੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਘਟਦੀ ਹੈ ਅੱਤੇ
ਹਕੀਕੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ
ਗਿਰਾਵਟ ਵਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਦਰਾਂ
ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਰਾਵਟ
ਢਾਂਚਾਗਤ ਹੈ। ਅਪਰੈਲ 2015 ਤੋਂ ਜਨਵਰੀ

2016 ତେବେ ରମ୍ଭା ହଟାନ୍‌ଦା ଦର ଡିଗ୍ରୀ ଅତେ ହକ୍କିବିହାରୀ
ହଟାନ୍‌ଦା ଦର ସମ୍ବିଧାନ ରହି ଥିଲା । ଅପରୈଲ 2017 ତେ ଦର୍ଶକର
2017 ତେବେ ରମ୍ଭା ହଟାନ୍‌ଦା ଦର ଡିଗ୍ରୀ ଅତେ ହକ୍କିବିହାରୀ
ହଟାନ୍‌ଦା ଦର ସମ୍ବିଧାନ ରହି ଥିଲା ।

2017 ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ ਫ਼ਰੀਦਾ ਨਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੁਪਏਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਆਈ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਸਿਰਫ਼ ਡਾਲਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਕਰੰਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਘੱਟੀ ਹੈ। ਅਪਰੈਲ 2018 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਉਤਰ ਰਹੀਆਂ ਆਰਥਿਕਤਾਵਾਂ’ ਵਿਚ ਅਰਜਨਠਾਈਨਾ ਦੇ ਪੀਸੋਅਂ ਅਤੇ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਲੀਂਗਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰੁਪਇਆ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕਰੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਛਿੰਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿਸਾਂ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮੀਏ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਸੀ ਵੀ ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਦਲਾਲ ਵਿਚ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਲਕ ਦੀ
ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏ ਹਨ। ਸਿੰਘਾਂ
ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜ਼ਾਂ
ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ 15% ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਧ ਗਿਆ ਅਤੇ
ਵਿਆਜ ਦਰ (ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ) ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਾਧਾ
ਹੋਇਆ। ਦੂਸਰਾ ਅਸਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਘਾਟੇ ਵਿਚ
ਵਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ 2015-16 ਦੀਆਂ ਚਾਰ
ਤਿਮਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਐਸਤਨ 5.54 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਸੀ
ਪਰ 2017-18 ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤਿਮਾਹੀਆਂ ਦਾ ਐਸਤਨ
ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਦਾ ਘਾਟਾ ਵਧ ਕੇ 14.2 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਹੋ
ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਭਵ 2018 ਤੱਕ ਜਾਲ ਖਾਤੇ ਦਾ ਘਾਟਾ 35

ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 80 ਬਿਲੀਅਨ
ਡਾਲਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨਮਾਨ ਹੈ। ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਦਾ ਘਾਟਾ ਵਧਣ
ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦਾ ਖਰਨਾ, ਕਿਉਂਕਿ
ਇਸ ਘਾਟੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਵਿਚ ਹੋਣਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਬੀਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ
ਫੈਕਟਰ ਹੋਰ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ
1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਏ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਅਤੇ
ਬਰਾਮਦ ਸੇਧ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਮੌਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਨਾਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵਧੇਰੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਏ
ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵੱਲ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਥੀਮ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨੂੰ
ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ
ਮੌਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਉਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ੁੰਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ
ਸਰਮਾਇਆ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਹਰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ

ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਈਏ ਵਿਗਾਵਟ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਵਧਦੀਆਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਰਿਸਤਾ ਜੁੜਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਧਦੇ ਵਪਾਅਟੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇਲ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਾਮਦ' ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਂਦੇ ਥੋੜੇ ਬਾਅਦ 2014 ਤੋਂ 2016 ਤੱਕ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਠ ਪੱਧਰ, 28 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਪਰ ਪਿਛੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆਂ ਹੈ। ਸੰਤੰਬਰ 2018 ਵਿਚ 77 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਰਲ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਤੇਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੋਮਾ ਮੱਧ ਪੁਰਬ ਹੈ। ਇਹ

ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ
ਮੁਆਫ਼ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;
ਮਸਲਨ 2014-
15 ਦੇ
3,16,000 ਦੇ
ਡੱਬੇ ਕਰਜ਼ੇ 'ਚੋ
2,72,000
ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੱਟੇ
ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਸੀ। ਇਹ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਘੋਰੇਟ
ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਮੌਦੀ-ਜੇਤਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨੀਰਵ ਮੌਦੀ
ਤੇ ਮੇਹੁਲ ਚੋਕਸੀ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਪੇਸਾ ਲੁੱਟ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼
ਭੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਹਿਲ
ਗਈਆਂ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰਿੱਟ ਦੇ ਜੁਆਬਾਂ
ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਨੇ 500 ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ
ਡਿਡਾਲਟਰਾਂ ਦੀ ਸੁਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਇਨਕਾਰ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਰਜ਼ਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਨ ਪ੍ਰਦੌਰਮਿੰਗ ਐਸੇਟਸ (ਐਨਏਪੀ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ 2018 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ 10 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ਾ, ਡੁਬਿਆ ਹੋਇਆ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਡੁਬਿਆ ਕਰਜ਼ਾ 3,16,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜੋ ਮੌਦੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋ ਗਿਆ। 2014-15 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸਰਮਾਏ ਦਾ 4.62% ਡੁਬਿਆ ਹੈ। 2015-16 ਵਿਚ ਇਹ ਵਧ ਕੇ 7.79% ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਇਹ ਵਧ ਕੇ ਬੈਂਕ ਪੁੱਜੀ ਦਾ 10.41% ਕਰਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋ ਡੁਬਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਵੱਟੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਮਸਲਨ 2014-15 ਦੇ 3,16,000 ਕਰਜ਼ੇ 'ਚੋਂ 2,72,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੱਟੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਜੇਤੀ-ਜੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨੀਰਵ ਮੌਦੀ ਤੇ ਮੇਹੁਲ ਚੋਕਸੀ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਲੁਟ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੜਕ ਗਏ ਅਜੇਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਚੂਲਾਂ ਹਿੱਲ ਗਈਆਂ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰਿੱਟ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਡਿਫਾਲਟਰਾਂ ਦੀ ਸਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਤੇਲ ਬਰਾਮਦ ਕਾਰ ਵੈਨਸ਼ੁਏਲਾ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਤਬਤ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਢ ਵਜਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੱਡੇ ਤੇਲ ਬਰਾਮਦਕਾਰ ਦੇ ਰੁਸ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹੈ। ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਇਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਸੰਸਾਰ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਟੇਗੀ ਤੋਂ ਕੀਮਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਧਾਵਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਰਾਮਦ ਬਿੱਲ ਵਧੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਖਾਦਿਆਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਂਦਾਵਾਰ ਦਾ ਲਗਭਗ 2 (1.9)% ਹੈ, ਵਧ ਕੇ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ (2.8) ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਡੁਬਿਆ ਕਰਜਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਨ ਪ੍ਰਦੌਰਮਿ ਐਸੇਟਸ (ਐਨਏਪੀ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਬਰ 2018 ਤੱਥ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ 10 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜਾ, ਡੁਬਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਜਾ ਹੈ। ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਡੁਬਿਆ ਕਰਜਾ 3,16,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਮੌਦੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਕੇ 10 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਗਿਆ। 2014-15 ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਸ਼ਰਮਾਏ ਦਾ 4.62% ਡੁਬਿਆ ਕਰਜਾ ਸੀ। 2015-16 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਧ ਕੇ 7.79% ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ ਤੱਥ ਇਹ ਵਧ ਕੇ ਬੈਂਕ ਪੂਰੀ ਦੀ ਦਾ 10.41% ਡੁਬਿਆ ਕਰਜਾ ਗਿਆ। ਜੋ ਡੁਬਿਆ ਕਰਜਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਅਤਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਿੱਦ ਕਰਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੱ

— ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਾਲਾ ਹਾਲਤ ਤੁਮ੍ਹੀਂ ਫੇਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲਿਆ; ਭਾਵ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ 1 ਲੱਖ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥ ਦੇਖੋ। ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ 19.15% ਵਧੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਪਰ ਸਤੰਬਰ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਹ 7.45% ਸੀ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਹਰ ਸਮੇਂਲੇ 28% ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵੇਚ ਕੇ 80,000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ 9686 ਕਰੋੜ ਹੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟੀਚਾ ਟੱਪ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 2017 ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਅਰੋਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਾਧਾ ਦਰ 6.6 ਰਹੀ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਲੜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ 3% ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤਿਹਾਈ ਵਿਚ ਸਨਾਫ਼ੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 4.4% ਰਹੀ ਹੈ। ਥੇਡੀ ਜੋ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘਟਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਮੀਂਹ 36% ਘੱਟ ਪਏ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੌਨੇ ਦਾ ਝਾੜ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਿਸਚਿਤ ਰੁਪ

’ਚ ਘਟੇਗੀ।
ਆਰਬਿਕਤਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ
ਆਰਬਿਕਤਾ ਦੀ ਜੋ ਤਸਵੀਰ ਉਭਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਗੰਭੀਰ
ਮੰਦਵਾਡੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਜ਼ਮੀ ਆਉਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭ ਚੋਣਾਂ
ਵਿਚ ਮੌਦੀ ਦੀ ਮੁਤ ਚੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ’ਤੇ
ਅਸਤ-ਅੰਜਾਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

ਚੈਕ ਵਿਚ ਲਗਦੀਆਂ ਕਿਰਤ ਮੰਡੀਆਂ, ਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ

ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਰ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਹਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਹਿਰ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਵੇਲੇ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਵੇਚਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਉਦਾਸ ਚਿਹਨਿਆਂ ਨਾਲ ਘਰ ਮੁਤਾਜ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਮੁਤਾਜ਼ਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਜੀਆ ਵੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਦਵਾਈ-ਦਾਰੂ ਕਿਰਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਮਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉਮਰ ਨਾਲ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਵੱਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਤ ਮੰਡੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀਵਾਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੱਦੇ ਸਵੇਰੇ ਸੁਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਬੈਠਣਾ ਦੇ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦਰਜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਇਆ। 1977 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੋਸ਼ੇ ਸਨ। ਉਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਸ਼ਾਹਿਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ 1979 ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਸੋ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਭਾਰਤ ਭਾਵੇਂ
 ਦੁਸਰਾ ਵੱਡਾ ਮੁਲਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ
 ਵੱਧ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ
 ਬਹੁਤਾਤ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ
 ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
 ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਕਿਰਤ ਅਜਿਹੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਮਨ੍ਹ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਅੱਜ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁੱਲੁ ਵਾਸਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਪਰ ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ, ਉਤਪਾਦਨ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਮੁਲਕ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣ।

ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਚੀਨ, ਜਪਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਬਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਹਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਭਾਵੇ

ਇਹ ਸੰਕ ਨਹੀਂ ਕਿ
ਭਾਰਤ ਵਸੋਂ ਦੇ ਭਾਰ
ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਹੈ।
ਇਸ ਦੀ 130 ਕਰੋੜ
ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ 18 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ
ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ 2.5 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ
ਦੇ ਸਾਧਨ ਸਿਰਫ 4 ਫੀਸਦੀ ਹਨ। ਬੇਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਵੱਡਾ
ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ
ਮੌਕੇ ਘਟੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਤੋਂ
ਇਲਾਵਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹੋ
ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
ਅੱਜਕੱਲੁ ਦੁਨੀਆਂ ਸੰਸਾਰਿਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਲਲ
ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ
ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਅਪਣੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੇਚਣ ਦੀ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਵੇਚਣਾ ਨਹੀਂ
ਆਉਂਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ
ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਕ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ
ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਰਤ
ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਣ 'ਤੇ
ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ਅਸਰ ਇਹ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਵਿਕਸਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਿਕ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜਗਾ ਵਿਕਦੀਆਂ

ਫੀਸਦੀ ਸੀ ਅਤੇ 2014 ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 3.41 ਫੀਸਦੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। 2016 ਵਿਚ ਇਹ 3.51 ਫੀਸਦੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ 2017 ਵਿਚ 3.52 ਫੀਸਦੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੁਧਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਦਰ 2018 ਵਿਚ 9.9 ਫੀਸਦੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਦਰ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ ਜਾਇਆ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਥੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ
 ਭਾਵੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ
 ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਰਧ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ
 ਅਤੇ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਿਣਤੀ
 ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ
 ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਅਰਧ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਲੁਕੀ
 ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ 60 ਫੀਸਦੀ
 ਵਸੋਂ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਇਹ
 ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਯੋਗ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਾਲ
 300 ਦਿਨ ਅਤੇ ਇਨ ਵਿਚ 8 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ
 ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹਾਂ
 ਅਰਧ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਅਰਧ-ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ
 ਠੀਕ ਠੀਕ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆ ਨਹੀਂ
 ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਨਾ
 ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡੀ
 ਵਿਚ 60 ਫੀਸਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ
 ਵਸੋਂ ਦਾ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੁੱਲ
 ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ਼
 14 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੀ
 40 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਕੁੱਲ
 ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ 86
 ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਪਲਾਟ
 ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡੀ ਵੱਡੀ ਅਰਧ-ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ
 ਇਹ ਵੀ ਕਿਰਤ ਦਾ ਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ଡା. ମ. ମ. ଛୀନା

2006 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗਾਰੰਟੀ ਸਕੀਮ (ਮਗਨੇਰੇਗਾ) ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਾਰਬਿਕ ਕਦਮ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬਿਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 100 ਦਿਨ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਸੀ। ਆਰਬਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੱਲ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਵਧਾ ਕੇ ਉਤਪਾਦਕ ਕੰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਖਤ ਕਰਕੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਕਿਰਤ ਮੰਡੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀ ਆਪਣੀ
ਕਿਰਤ ਵੇਚਣ ਲਈ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦਾ
ਵਰਤਾਰਾ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਮੁਲਕ ਲਈ ਚੰਗਾ
ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ
ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ? ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਔਖਿਆਈ
ਹੈ। ਸੁਖਿਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ
ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀਆਂ
ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਕਈ ਘੰਟੇ
ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ
'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਘੰਟ ਤੋਂ
ਘੰਟ ਹੋਣ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਗਨੋਰੇਗਾ
ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ
ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਸ਼ਗਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੱਖਿਆ

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਆਰਬਿਕ ਚਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਹੁਣ 'ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰਹਿਤ' ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਕੇ 'ਵਾਧਾ ਰਹਿਤ' ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਅਜੀਮ ਪ੍ਰੇਮਜ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਥਾਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਬਹਾਵਰ ਪੰਚ ਬਾਰੇ ਸੰਸੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਉਪਰ ਵਿਆਪਕ ਤੱਥ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨ੍ਯੂਨਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ 2011-12 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਕੜੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਖੱਪੇ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਰਤ ਬਿਉਰੋ ਵੱਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 'ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ' ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ 2015-16 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ 2013 ਅਤੇ 2015 ਵਿਚਕਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਮੱਕੜੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹੇ ਘਟ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ 70 ਲੱਖ ਮੱਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਕਿਰਤ ਸਕਤੀ ਘਟਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਰਿਆਂ ਵਿਚ 2016 ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਅਤੇ 2017 ਦੇ ਜੀਐਸਟੀ ਦੀ ਮਾਰ ਸਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। 2011-12 ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 3.8 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, 2015-16 ਤੱਕ ਵਧ ਕੇ 5 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਉਤਪਾਦ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 6.8 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ 1985 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਅੱਧਾ ਫੀਸਦੀ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੇਵਲ 0.08 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਆਰਥਿਕ ਵਾਧਾ ਲੋੜੀਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਉੱਚੀ ਦਰ ਦਾ

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਕਾਰ ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 15-25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਰਗ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 17 ਫ੍ਰੀਸਟੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇਰੁਜਗਾਰ ਹਨ। ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਦੀ ਇਹ ਦਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਤੋਂ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਮਨ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਉਚਿਤ ਵਿਦਿਆ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਸ਼ਾਨ ਜਿਥੇ ਸਾਡੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉਪਰ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਗੈਰੀ-ਰ - ਸਰਕਾਰੀ ਬੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗਣਵੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਨਿਘਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ, ਕੁੱਲ ਕਿਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 20 ਫ੍ਰੀਸਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਾਸਲ ਹੈ, 67 ਫ੍ਰੀਸਟੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ

ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਨ੍ਹੇ ਕੁ
ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਿਰਤ
ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ
ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ
ਆਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਖਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਦਾ
ਗੈਰ-ਖੇਤਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਦੇਣ ਵਿਚ
ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਗੈਰ-ਖੇਤਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ
ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਧੇਰੋਂ ਮੌਕੇ ਨਿਰਮਾਣ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਸਲਿਕਿ ਇਸਾਂਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਤਿ

ਹੁਜ਼ਗਾਰ ਆਰਜੀ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ
ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ
ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਲੇ ਨਿਰਮਾਣ
ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ
ਪ੍ਰ.^੨ ਜੀ - ਕਿ ਰਤ ਤਾਂ
ਅਨੁਪਾਤ ਕਾਰਨ
ਹੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ
ਨਵੇਂ ਮੱਕੇ ਪੈਂਦਾ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਰਹੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ

ਆਮਦਨ 10000
 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸੱਤਵੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਤਨਖਾਹ
 ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ
 ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਆਮਦਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 18000 ਰੁਪਏ
 ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਕੋਈ
 ਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ
 ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਪਰੋਕਤਾ ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ
 ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਣਕਿਆਸੀ ਘਟਨਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖ
 ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਾਕੇ ਵਿਚ
ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਜਿਹੇ
ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਇਹ ਨਵੇਂ ਮੁੱਕੇ
ਪੱਕੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਠੋਕੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨੌਕਰੀਆਂ
ਵਧੇਰੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ
ਆਮ ਰਾਇ ਇਹ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਉੱਚ ਆਮਦਨ
ਵਾਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ
ਵਿਚ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ
ਸੁਹੂਲਤਾਂ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ
ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੋਕ ਅਤੇ ਪਰਚੁਨ ਵਧਾਰ,
ਚੌਕੀਦਾਰਾ ਕੰਮ, ਘਰੇਲੂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਨਿਮਨ ਆਮਦਨ
ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਵਿਦਿਆ,
ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਤਿ ਆਧਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੁਚਨਾ

ਤਕਨਾਕ ਆਗ ਵਰਗ ਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ 55
ਛੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹਿੱਸਾ ਨਿਮਨ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ

ਕਿ ਵਪਾਰ, ਆਵਾਜਾਈ, ਘਰੇਲੂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੰਮ, ਵਿੱਦਿਆ, ਸਿਹਤ ਆਦਿ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 23 ਕੁ ਛੀਸਦੀ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕੇਵਲ 15 ਛੀਸਦੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕ ਨਿਮਨ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ 'ਚੰਗੇ' ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ 83 ਕੁ ਛੀਸਦੀ ਲੋਕ ਪੱਕੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉਪਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਕੇਵਲ 28 ਛੀਸਦੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਸਮੇਤ ਛੁੱਟੀਆਂ, ਪੈਨਸ਼ਨ, ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰ ਆਦਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਢੰਡੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਖੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਰਨ ਲਾਗਤਾਂ ਘਟਾਉਣਾ ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਗਿਰਾਵਟ ਲਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਤਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮਿਹਨਾਤਮਕ ਸਿੱਖੇ ਦਿਨ ਵਾਸੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੋਹੁਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਧਸਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਅਫਸੋਸ, ਭਾਰਤ ਦੂਜੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਫਾਡੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸਮੁੱਚੇ ਏਸ਼ਿਆ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 39 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਬੁਚਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ, ਜਣੇਂਦੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅੰਗਰਤਾ ਸਮੇਂ ਸਹਾਇਤਾ ਆਦਿ) ਹਾਸਿਲ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 19 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੀ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਿਥੇ ਮਿਆਰਾਂ

અનુપમા

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਅਤਿੱਕਾ

ਮਿੱਤਰ ਸੈਨ ਮੀਤ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਥਿਆਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਹੋਣ ਲਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਉਠੀ। ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਰਕ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਸਾਰੇ ਸੂਬਾਂ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਮੌਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਖਰੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਭਾਵੇਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਲੁਕਵਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਸਿੱਖ ਬਹੁਮਤ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸੀ।

ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

1947 ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ, ਉਥਲ-ਪੁਲ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਯਾਦ ਹਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਨ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਬਹੁਮਤ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਸਣ ਤੋਂ ਝਿੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨਾ ਆਤਮਧਾਤੀ ਲੱਗਿਆ। ਇਉਂ ਇਹ ਮੰਗ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ।

ਜਲੰਧਰੋਂ ਛਾਪਦੇ

ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ। ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਕੁੱਲੁ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਰਦਸ਼ੂਮਾਰੀ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਾਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੀ ਖਿਸਕ ਜਾਵੇ। ਮੁੜ ਉਸਾਤੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਿੰਦੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਸਮੱਸਿਆ ਨੇ ਨਵਾਂ ਮੌਤ ਲੈ ਲਿਆ। ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਧਿੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।

ਇਕੱਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅਤਿਆ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। 1955 ਵਿਚ 1,200 ਅਤੇ 1960-61 ਵਿਚ 2,600 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗਿਫ਼ਟਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਅਖੀਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਝੁਕੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 66.3 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ

ਆਬਾਦੀ 60 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਨਵੇਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵੀਹ ਸਾਲ 11 ਮਹੀਨੇ (ਨਵੰਬਰ 2018 ਤਕ) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਨੇ 23 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ।

ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼, ਭਾਵ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ, ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਤਬਕੇ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖੇਤ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਡਵਾਨਾ ਤੋਂ ਡਰ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਗਏ।

ਹੁਣ ਜਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਪਿਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇਹੁ ਵਿਚੋਂ ਖਿਸਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਹਾਊਟੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਟਾਲਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਕਿ ਉਕਤ ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ। ਇਹ ਸਚਾਈ ਸਭ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਜਬੇਬਦੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਕਦੇ ਕਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਬਿਆਨ ਦਾਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਬਦ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਫਿਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉ	ਅ	ਈ	ਸ	ਹ
ਕ	ਖ	ਗ	ਘ	ਕ
ਚ	ਛ	ਜ	ਝ	ਚ
ਟ	ਠ	ਡ	ਢ	ਣ
ਤ	ਸ	ਦ	ਧ	ਨ
ਪ	ਫ	ਬ	ਭ	ਮ
ਯ	ਰ	ਲ	ਵ	ੜ

ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੇ ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਕਾਰਦਿਤ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲੱਗ। 1991 ਵਿਚ ਹੋਈ ਮਰਦਸ਼ੂਮਾਰੀ ਵਿਚ 84.88 ਫੀਸਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸੀ। 2001 ਦੀ ਮਰਦਸ਼ੂਮਾਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧ ਕੇ 91.7 ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੀ 8.4 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਲਿਖਾਈ, ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਹੈ ਨਾ ਮਤਲਬ। 2011 ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਆਉਣੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਰ ਵਧੇਰੀ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿਰਗਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਤਾਂ ਲਿਆ, ਪਰ

ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਬਿਆਨ ਦਾਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਬਦ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਫਿਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਧਾਨਿਕ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਵਪਾਰ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਖੁੱਲ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਸ

ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮਿਲ ਕੇ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣਾ

ਸਿੱਖ ਕੈਮ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਕਮੀ ਰੜਕਣ ਲੱਗੀ

ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਜਦ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਇਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿਉਂ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਮ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ? ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਰੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ 30 ਲੱਖ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਾਡਾ ਹੋਮ ਲੈਂਡ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਰੀ ਕੈਮ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਪਿਛੇ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ 1984 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕੈਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮਾ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ 40,000 ਸਿੱਖ, ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਜਦ ਇਹ ਅੰਕਰੇ ਰੱਖੇ, ਸਾਰਾ ਹਾਊਸ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਸੀਂ ਜਿੰਨੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੀਏ, ਬੋਡੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ? ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਮਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਜ਼ਜਬਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਹੀ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ—ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਹੋਦ 1920 ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੋਰਚਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਆਮ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਜ਼ਬੇਬਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੋਨਾਂ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਬਜ਼ੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀਦਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਤਕ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਘਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ 1956 ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਫ਼ਿਲਿਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੌਰ ਆਇਆ, ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਤਨ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜ ਜਿਸ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚੋਂ ਕੈਮ ਲੰਘ ਰਹੀ ਹੈ,

ਉਸ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਖ ਦਾ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣ੍ਹ ਸਮੇਂ ਇਹੋ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਨਾ ਹੁਕਮ ਹੋਣ ਚੱਲੇਗਾ? ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਦੇ ਜ਼ਬੇਬਦੀਆਂ ਦੀ ਸਾਖ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਜ ਜੋ ਹਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਬੇਬਦੀ ਜਦ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਘੋਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬ ਸਥਾਨ, ਜੋ 1966 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਥਿਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਦੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਥਾਨ ਬਣਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜ ਸੰਭਵ ਹੋਏ ਹੈ। ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਸੋਚ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵਿਚ ਤਖਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਅੰਦਰੋਂ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਜ਼ਬੇਬਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੋਨਾਂ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਬਜ਼ੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀਦਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਤਕ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਘਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ 1956 ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਫ਼ਿਲਿਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੌਰ ਆਇਆ, ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਤਨ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜ ਜਿਸ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚੋਂ ਕੈਮ ਲੰਘ ਰਹੀ ਹੈ,

ਰਾਜ ਇੱਤਾ ਸੀ।

ਪਿਛੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਿਨੇ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪਤਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਵੇਂ ਲੀਡਰ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਜ ਜੋ ਹਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਬੇਬਦੀ ਜਦ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਘੋਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬ ਸਥਾਨ, ਜੋ 1966 ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਥਿਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਦੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਥਾਨ ਬਣਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜ ਸੰਭਵ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਬਜ਼ੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਦੀਦਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਤਕ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਘਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ 1956 ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਫ਼ਿਲਿਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੌਰ ਆਇਆ, ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੀ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਤਨ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜ ਜਿਸ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚੋਂ ਕੈਮ ਲੰਘ ਰਹੀ ਹੈ,

ਪੰਜਾਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵਜ਼ੀਰ, ਉਜ਼ਲ ਸਿੰਘ, (ਖਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ) ਵਿਧਾਇਕ, ਸੰਪਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਧਾਇਕ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਬੈਸਡਰ), ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹੰਦੀ ਐਮ. ਪੀ., ਬਟਾ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਪੀ., ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਵਿਧਾਇਕ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਭਾਨ ਸਿੰਘਾ। ਜਦ 1952 ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾਤੇ ਵਾਲਾ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ, ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਮਰਹੂਮ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ) ਵਜ਼ੀਰ ਬਣਾਏ। ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਪੀ. ਬਣਾਏ। ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜਦ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋਤਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਰਿਆ। ਅਫਸੋਸ! ਇਹ ਨੀਤੀ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਈ ਗਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਸਟਿਸ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਕੌਸਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗ ਤੇ ਉਹ ਛੱਡ ਗਏ। ਕਿਨੋ ਜੱਜ, ਫੌਜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਅਫਸਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਣੋ ਜਾ ਕੇ ਧੋਰੇ? ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਘਾਟ ਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰ

MISSION PEAK
BROKERS, INC.
PEAK OF EXCELLENCE

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 366-6130**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

